

Istraživanje utjecaja tipografskog oblikovanja na asocijacije uz glazbene žanrove

---

Manenica, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Graphic Arts / Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:216:449518>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-28**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Graphic Arts Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
GRAFIČKI FAKULTET

MARIJA MANENICA

**ISTRAŽIVANJE UTJECAJA TIPOGRAFSKOG
OBLIKOVANJA NA ASOCIJACIJE UZ
GLAZBENE ŽANROVE**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Grafički fakultet

MARIJA MANENICA

**ISTRAŽIVANJE UTJECAJA TIPOGRAFSKOG
OBLIKOVANJA NA ASOCIJACIJE UZ
GLAZBENE ŽANROVE**

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Jurica Dolić

Student:

Marija Manenica

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAFIČKI FAKULTET

Getaldićeva 2

Zagreb, 13. 9. 2023.

Temeljem podnjetog zahtjeva za prijavu teme diplomskog rada izdaje se

R J E Š E N J E

kojim se studentu/ici Mariji Manenica, JMBAG 0128063010, sukladno čl. 5. st. 5. Pravilnika o izradi i obrani diplomskog rada od 13.02.2012. godine, odobrava izrada diplomskog rada, pod naslovom: Istraživanje utjecaja tipografskog oblikovanja na asocijacije uz glazbene žanrove, pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Jurice Dolića.

Sukladno čl. 9. st. 1. Pravilnika o izradi i obrani diplomskog rada od 13.02.2012. godine, Povjerenstvo za nastavu, završne i diplomske ispite predložilo je ispitno Povjerenstvo kako slijedi:

1. prof. dr. sc. Pibernik Jesenka, predsjednik/ica
2. izv. prof. dr. sc. Dolić Jurica, mentor/ica
3. doc. dr. sc. Bota Josip, član/ica

ZAHVALA

Ovim putem želim zahvaliti mentoru Jurici Dolić na svim ukazanim idejama i savjetima prilikom izrade diplomskog rada. Također, zahvaljujem svojoj obitelji, prijateljima i kolegama na motivaciji i razumijevanju tijekom diplomskog studija. Posebno se zahvaljujem svima koji su sudjelovali u ovom istraživanju te su izdvojili dio svoga vremena u rješavanju upitnika.

SAŽETAK

U prvom dijelu diplomskog rada obradit će se kategorizacija tipografije i glazbenih žanrova, nakon čega će se osvrnuti na upotrebu tipografije u kontekstu glazbe, odnosno koliki utjecaj tipografija ima u glazbenoj industriji. Sljedeći korak sadržava analizu omota glazbenih ploča, u kojem je detaljno obrađena odabrana tipografija te je provedeno istraživanje kako ona utječe na prepoznavanje glazbenog žanra. Na osnovu provedene analize oblikovani su testni uzorci za eksperimentalni dio. U glavnom dijelu istraživanja provedeno je ispitivanje asocijacije različitih vrsta tipografskih pisama vezane uz glazbene žanrove. Također je istražen utjecaj pojedinačnih principa tipografskog oblikovanja uz glazbene izraze koji se koriste za označavanje tempa i dinamike. Na testnim uzorcima provedena je subjektivna evaluacija metodom semantičkog diferencijala putem upitnika.

Ključne riječi: tipografija, glazbeni žanr, omot glazbenog albuma, tipografsko pismo, tipografski elementi, semantički diferencijal...

SUMMARY

The first part of the thesis will deal with the categorization of typography and music genres, after which it will look at the use of typography in the context of music, that is, how much influence typography has in the music industry. The next step contains the analysis of the album cover, in which the selected typography is processed in detail and research is carried out on how it affects the recognition of the music genre. Based on the analysis, test samples for the experimental part were designed. In the main part of the research, an examination of the association of different types of typographic letters related to musical genres was carried out. The impact of individual principles of typographic design was also investigated, along with musical expressions used to indicate tempo and dynamics. The test samples were brought to a subjective evaluation using the semantic differential method through a questionnaire.

Keywords: typography, music genre, music album cover, typographic font, typographic elements, semantic differential...

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKI DIO	2
2.1. Tipografija	2
2.2. Klasifikacija tipografije	2
2.2.1. Pismo Starog stila.....	4
2.2.2. Prijelazno pismo.....	5
2.2.3. Didone (Neoklasično pismo).....	6
2.2.4. Slab serifno pismo.....	7
2.2.5. Grotesk pismo	8
2.2.6. Geometrijsko pismo	9
2.2.7. Humanističko pismo	10
2.2.8. Skriptno pismo	11
2.3. Tipografski elementi.....	12
2.4. Glazba i vizualna umjetnost	15
2.5. Klasifikacija glazbenih žanrova.....	16
2.6. Psihologija tipografije	30
2.7. Osobnost tipografije.....	33
2.8. Asocijacije vezane uz pojedine glazbene žanrove	34
3. EKSPERIMENTALNI DIO.....	36
3.1. Predistraživanje	37
3.2. Glavno istraživanje	43
4. REZULTATI I DISKUSIJA	48
4.1. Rezultati predistraživanja.....	49
4.2. Rezultati glavnog istraživanja.....	61
5. ZAKLJUČAK.....	71
6. LITERATURA.....	72

1. UVOD

Kod tipografskog oblikovanja važna je estetska i psihološka funkcija, stoga je neophodno znati koja vrsta odgovara ciljevima i potrebama vizualne komunikacije u okviru određenog projekta. Korištenjem odgovarajuće tipografije u dizajnu, kao i u glazbenoj industriji, privlači se pozornost promatrača i prenosi se određena poruka. Različita pisma, veličine i stilovi tipografije mogu prenjeti određena raspoloženja i emocije koja će se povezati s raznim asocijacijama u glazbenom kontekstu. Razvojem tehnologije došlo je do stvaranja raznih tipografskih stilova. Uz njih su se razvila mnoga pravila koja je uputno poštivati kako bi poruka bila usmjerena ciljanonoj publici. Smatra se važnim aspektom vizualnog oblikovanja u glazbenoj industriji pa se koristi kod dizajna omota albuma, plakata, promotivnih materijala i društvenih mreža.

Omot albuma je mnogo više od samog pakiranja, kao i svaki smisleni dizajn, to je ključan način na koji se bend, album i žanr percipiraju. Dijelom zahvaljujući značaju koji se pripisuje fizičkom albumu i omotu kao umjetninama, ploče i danas ostaju važan kolekcionarski predmet. U početku, ploče su se prodavale u omotima od smeđeg papira ili kartona, a u kasnim 1940-ima kada je bio potreban novi format pakiranja, diskografske su kuće počele koristiti omot na preklop koji je omogućio novu eru eksperimentiranja u omotu albuma. Sljedećih godina, diskografske kuće su počele koristiti talentirane umjetnike za dizajn omota što je rezultiralo da tipografija i fotografija preuzmu glavnu ulogu u marketingu ploča. [1]

Cilj ovog rada je istražiti na koji način značajke oblikovanja tipografskih pisama utječu na asocijacije vezane za glazbene žanrove. Na osnovu cilja istraživanja ustanovljene su sljedeće hipoteze:

1. Vizualne značajke tipografije imaju utjecaj na asocijacije uz glazbene žanrove.
2. Serifna pisma povezivati će se uz klasičnu i vintage glazbu.
3. Rukopisna pisma se najčešće mogu povezati s ljubavnim i sentimentalnim glazbenim žanrovima.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Tipografija

Tipografija je vještina kojom se značenje nekog teksta (ili izostanak značenja) može pojasniti, uzvisiti i podijeliti s drugima, ili pak svjesno skriti. U svijetu prepunom neželjenih poruka tipografsko pismo često mora, prije nego što se pročita prvo na sebe privući pažnju. Tipografija je u svom najboljem izdanju, vizualni oblik jezika koji povezuje bezvremeno i vremensko. Također, za tipografiju možemo reći da je umjetnost i vještina rukovanja dijelovima informacija koje nose dvostruko značenje. Dobar tipograf njima rukuje na inteligentan, koherentan i senzibilan način. Ako je tipografsko pismo loše odabrano, ono što riječi lingvistički poručuju i što slova vizualno prikazuju postaje neskladno, neuvjerljivo i neprimjereno.

Zadatak tipografa uvijek je bio na snazi ljudske ruke dodati neku neprirodnu dimenziju. Alati su se tijekom stoljeća mijenjali, ali je karakter osnovne preobrazbe rukopisa u tipografsko pismo ostao gotovo nepromijenjen. Interpretacija i komunikacija teksta smatra se osnovnim zadatkom svakog tipografa. Nakon što tipograf shvati tekst, analizira ga i organizira, tek nakon toga započinje s tipografskom interpretacijom. Mogućnosti tipografske forme određuje ton, tempo, logička struktura i fizička veličina teksta. Slovni oblici imaju svoj ton, boju i karakter baš kao i riječi i rečenice. [2]

2.2. Klasifikacija tipografije

Prije nego što se krene u dublju razradu, važno je spomenuti nekoliko termina koji su bitni kod razumijevanja same tipografije. Najprije će se obraditi termin – pismovni znak (*Letterform*), koji predstavlja oblik slova. Najčešće se kao termin koristi u tipografiji, kaligrafiji, paleografiji i epigrafiji. Svako pismo sadržava pismovne znakove sa specifičnim karakteristikama svog oblika prema kojima vizualno povezujemo članove u istu cjelinu. Sljedeće na redu je Pismo, a definira se kao: “dizajn jednog seta slovnih

znakova, brojeva i interpunkcijskih znakova konzistentnih vizualnih svojstava koja čine prepoznatljiv karakter tog pisma.“ [3]

Često pisma znaju obuhvaćati varijacije slovnih znakova – ekstra podebljani, podebljani, regularni, lagani, kurzivi, kondenzirani, prošireni itd. Svaka od ovih varijacija slova predstavlja font. Danas se font podrazumijeva kao: „skup od 256 8-bitno kodiranih slova istog pismovnog reza, istog kontrasta.“ [4] Rez (*Type style*) je stilizacija, ili drugačije rečeno oblikovanje pojedinih pisama koja omogućuju varijacije u sferi dizajna u cilju zadržavanja primarnih karakteristika pisama. Rez podrazumijeva debljinu, širinu, nagib i formu pismovnog znaka. Sljedeći termin kojeg je važno navesti je Pismovna porodica (*Type family*), a to je skupina svih stilskih varijacija, odnosno rezova, koji potječu iz jednog pisma. [5]

Na svojoj web stranici, Linotype dijeli pisma na: [6]

1. Serifna pisma
2. Bezserifna pisma
3. Skriptna pisma
4. Pisma simbolima
5. Tekstualna pisma
6. Arapska pisma
7. Rukopisna pisma
8. Kaligrafska pisma
9. Gotička pisma

No, ovo nije jedina podjela koja se koristi u tipografiji jer se svaka podjela sastoji od još nekoliko vrsta pisama.

2.2.1. Pismo Starog stila

Tipovi Starog stila oblikovani su kako bi emulirao estetiku rukopisa tog vremena. U Stari stil spadaju Klasični i Tradicionalni stil. Ovaj stil sadrži rimska slova korištena od 15. do 18.st., a nastala su pojavom tiskarskog stroja te im je glavna zadaća bila tiskanje kontinuiranog teksta u knjigama. U svom poslu rezači su postajali puno bolji, a metali su postajali profinjeniji. Samo poboljšanje se očituje u oštrijem kontrastu između debelih i tankih poteza koji pomaže u isticanju na stranici. Serifi na uzlaznicama su postali sve klinastiji i oštiji. Njihov oblik često podsjeća na stil pisanja rukopisa, umjesto na strogo matematički oblikovane serife modernijih tipografskih stilova. Sljedeća promjena koju je bitno naglasiti je naprezanje oblika slova u uspravniji ili okomitiji položaj što doprinosi estetici i ljudskom izgledu pisma. Linije u pismu Starog stila često imaju blagu varijaciju u debljini. Deblje horizontalne linije često se javljaju u gornjem dijelu slova, dok su tanje linije prisutne u donjem dijelu. Estetska vrijednost i referenca ovog pisma na povijesne rukopise čine ga funkcionalnim izborom među tipografima i dizajnerima koji traže tradicionalan i sofisticiran izgled.

PISMO STAROG STILA

Garamond

Centaur

Caslon

Palatino

Slika 1. Popis pisama Starog stila

2.2.2. Prijelazno pismo

Ovaj stil je uspostavio engleski tiskar i tipograf John Baskerville sredinom 18.st. Njegovo je pismo tipičan predstavnik prijelaznog stila koje se odlikuje preciznim rezom i optimalnom razlikom u debljini poteza i dobre čitljivosti te se i danas često upotrebljava. Ovo pismo predstavljeno je kao prijelaz između pisama Starog stila i Didone-a te uključuje neke karakteristike navedenih stilova. Prijelazni serif ima oštrij serif od Starog stila te dosta veći kontrast između debelih i tankih poteza slova što stvara vrlo snažan, dinamičan i moderniji osjećaj. Potezi imaju vertikalni napon, a ova vrsta serifa izvrsna je za tradicionalnu akademsku i pravnu primjenu. U odnosu na stari stil, prijelazno pismo sadrži manje dekorativnih elemenata te se naglašava jednostavnost i funkcionalnost. U tipografskoj evoluciji, ovo pismo ima značajno mjesto jer je predstavljalo važan korak u razvoju moderne tipografije.

PRIJELAZNO PISMO

Baskerville

Perpetua

Georgia

Bulmer

Slika 2. Popis Prijelaznih pisama

2.2.3. Didone (Neoklasično pismo)

Didone pismo potječe iz Francuske te se pojavljuje na prijelazu u 18.st., a traje do sredine 19.st. Ovo pismo dolazi od kombinacije dvaju pisama, Didot i Bodoni, a također se naziva Neoklasično ili Moderno pismo. Također je sinonim su za elegantan i sofisticiran dizajn slova. Karakteriziraju ga drastično kontrastna slova, što se može primijetiti na tankim i debelim potezima. Didone se razlikuje od svojih prethodnika pa se najčešće koristi za naslove časopisa jer je zbog svog kontrasta malo teži za čitati. U razvoju ovog stila veliki udio je imala tiskarska obitelj Didot. U njihovom pismu vidljiv je utjecaj bakrorezbarskog umijeća, posebno u vrlo finim serifima i u spojnim potezima koji su u oštroj suprotnosti s debljinom temeljnih poteza.

DIDONE

Didot

Bodoni

Domani

Ambroise

Slika 3. Popis Didone pisama

2.2.4. Slab serifno pismo

Ovo pismo nastalo je u Engleskoj u 19.st. gdje je došlo do kreiranja slab serifa koji privlači pozornost iz svih kuteva promatranja. Slab serifno pismo pored ovog koristi i ostale nazive kao što su mehaničko, kvadratno, antičko ili egipatsko pismo. Glavna karakteristika ovog pisma koju je bitno izdvojiti su pravilni kvadratni debeli serifi. U slovnim znakovima ovog pisma potezi su jednolični, a ako postoji razlika u debljini onda je kontrast zaista malen. Ovo pismo kombinira elemente serifnih i bezserifnih pisama što mu daje jedinstven izgled pa se često koristi u tiskanim materijalima, kao što su novine, plakati, časopisi i sl., pružajući dobru čitljivost, posebno na manjim veličinama. Njihov kontrast pomaže u privlačenju pažnje čitatelja, dok serifi olakšavaju pratnju redova i riječi.

SLAB SERIFNO PISMO

Rockwell

Egyptienne

Memphis

Sentinel

Slika 4. Popis Slab serifnih pisama

2.2.5. Grotesk pismo

Uz razvoj Slab serifnog pisma razvija se i bezserifno pismo Grotesk. Ime grotesk povezuje se s talijanskom riječi 'grottesca' kada se u 16.st. upotrebljavala za nešto neobično, čudno i smiješno. Glavna karakteristika ovog pisma je odsustvo serifa. Prepoznaje se po svojoj jednostavnosti i minimalizmu, što znači da nema ukrasa, kukičastih elemenata ili suvišnih linija. To je pismo s optički izjednačenom debljinom temeljnih i spojnih poteza pismovnih znakova. [7] Zbog ovih karakteristika često se koristi od tiskanih materijala do digitalnih medija.

GROTESK PISMO

Franklin Gothic
Monotype Grotesque
Helvetica
Roboto

Slika 5. Popis Grotesk pisama

2.2.6. Geometrijsko pismo

Ova kategorija nastala je 1920-ih godina. Geometrijsko bezserifno pismo ili Geometrijski grotesk su drugi nazivi za ovo pismo koje se odlikuje čistim linijama, jednostavnim formama i simetričnim proporcijama. Slova u ovom stilu temelje se na osnovnim geometrijskim oblicima poput krugova, kvadrata i trokuta. Debljina linija često je jednaka ili minimalno varira, čime je postignut vrlo ravnomjeran izgled slova. Ističe se jednostavnošću što ga čini čistim i modernim, posebice pogodnim za suvremeni dizajn. Geometrijsko pismo igra važnu ulogu u modernom dizajnu, pogotovo ako je cilj postići futuristički, minimalistički ili suvremeni izgled.

GEOMETRIJSKO PISMO

Futura

Avant Garde

Gill Sans

Century Gothic

Slika 6. Popis Geometrijskih pisama

2.2.7. Humanističko pismo

Ovo pismo predstavlja tipografski stil koji je nastao kao kombinacija bezserifnih i klasičnih serifnih pisama. Ova kategorija se znatno proširila tijekom 80-ih i 90-ih godina 20.st., kao reakcija na popularna pisma Helvetice i Univers-a te zbog potrebe za čitljivim fontovima na računalnim ekranima niske rezolucije. Često ima blagi nagib u odnosu na uspravni položaj slova. Serifs su prisutni, ali u većini slučajeva su suptilni i asimetrični, što mu daje elegantan i prirodan izgled. U humanističkom pismu često postoji nježna varijacija u debljini linija unutar slova. Postoje različite varijacije pa se može koristiti u raznim kontekstima i stilovima, a zbog svoje dobre čitljivosti čini ga dobrim izborom za tijelo teksta u knjigama ili drugim tiskanim materijalima.

HUMANISTIČKO PISMO

Optima

Open Sans

Frutiger

Verdana

Slika 7. Popis Humanističkih pisama

2.2.8. Skriptno pismo

Drugi naziv za skriptno pismo je pisano pismo i asocira na djela kaligrafa. Vrlo je slično kaligrafiji, a inspirirano je raznolikošću i fluidnošću poteza kod rukopisa. Razlikujemo formalne i ležerne oblike skriptnog pisma. Ovo pismo se pojavilo krajem 18.st. i početkom 19.st., a vrlo su popularni i u današnje vrijeme.

SKRIPTNO PISMO

Lobster

Brush Script

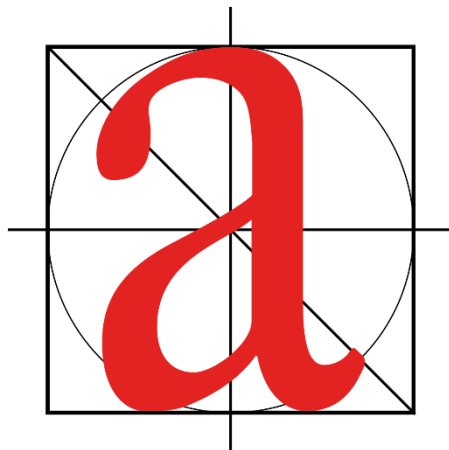
Lucida Handwriting

Slika 8. Popis Skriptnih pisama

2.3. Tipografski elementi

Tipografski elementi imaju ključnu ulogu u izazivanju emocija i utječu na reakciju čitatelja na dizajn. Neki od ključnih tipografskih elemenata su:

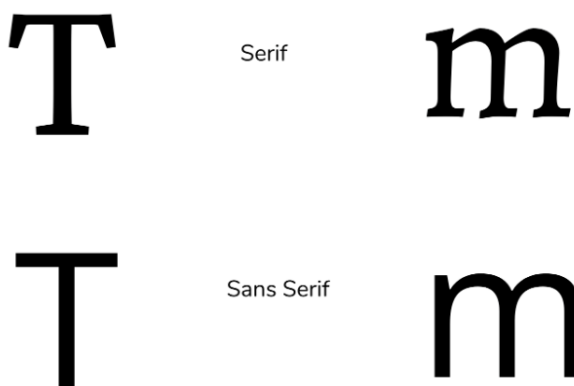
1. Slovni znakovi – Slova predstavljaju osnovne grafičke znakove koji tvore pisani jezik. Uključuju abecedu koja se sastoji od individualnih verzala i kurenata, brojeva i interpunkcijskih znakova.

Slika 9. Prikaz slovnog znaka

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Tipografija>

2. Serifi – Serifi su mali ukrasni potezi, tj. zadebljanje koje je vidljivo na kraju slovnog znaka. Postoje tri glavne vrste serifa, a to su ravninski, oštri i okrugli serifi. Često se nazivaju i nožice ili stopala.

Slika 10. Prikaz serifa

<https://www.nichepursuits.com/best-font-for-email-signature/>

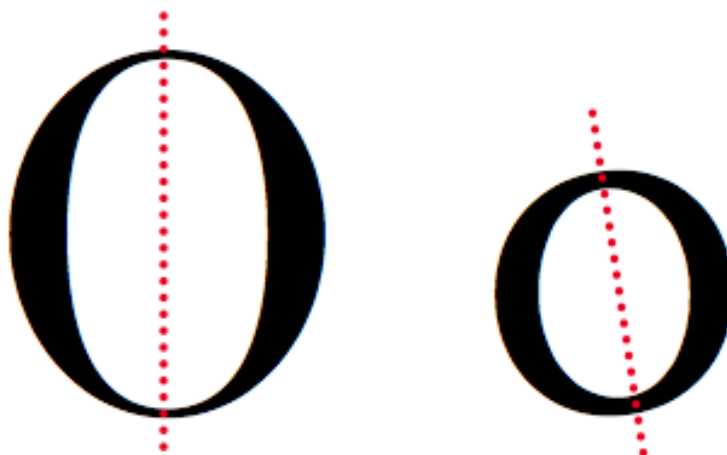
3. Debljina linija (eng. Line thickness) – Debljina linija slova odnosi se na širinu i gustoću koje čine slova. Tipografska pisma sadrže razna debljine, od extra tankih (light) do izrazito zadebljanih linija (heavy, ultrabold).

Slika 11. Prikaz različitih debljina linija

<https://app.uxcel.com/courses/design-lingo/typography-605>

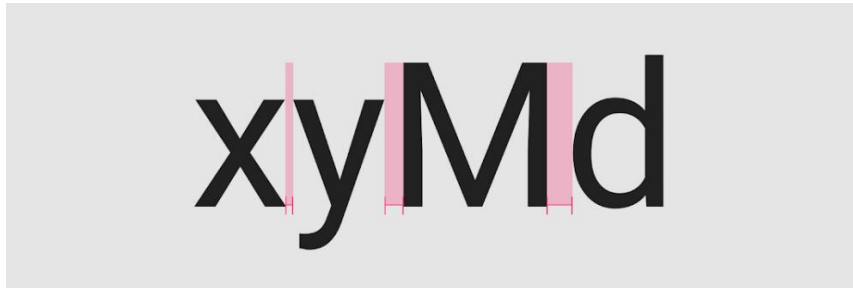
4. Nagib (en. Stress) – Nagib prepoznajemo kao orijentaciju forme pismovnog znaka, a nagib slova ovisi o kutu pod kojim stoji zamišljena linija prikazana na slici ispod.

Slika 12. Prikaz nagiba slovnog znaka

<https://www.chegg.com/flashcards/typography-ad95d820-cfd2-4fc5-86e7-3e61dcd4bc49/deck>

5. Razmak (eng. Kerning) – Razmak se odnosi na horizontalni razmak između slova i riječi u tekstu.

Slika 13. Prikaz razmaka između slovnih znakova

<https://m2.material.io/design/typography/understanding-typography.html#readability>

6. Veličina – Veličina slova se mjeri u 'točkama' (pt), a postoje i druge mjere koje se često koriste u web dizajnu kao što su 'em' i 'en'.

Slika 14. Prikaz različitih veličina

<https://spencermortensen.com/articles/typographic-scale/>

7. Poravnanje – Poravnanje može biti lijevo, desno ili centrirano, a odnosi se na način kako su redovi teksta poravnati.

Slika 15. Prikaz različitih poravnanja

<https://www.vecteezy.com/vector-art/12184652-text-align-vector-icon-paragraph-alignment-icon-symbol-align-vector-illustration-on-isolated-background>

Vještim manipuliranjem navedenih tipografskih elemenata dizajneri imaju mogućnost utjecati na emocionalne reakcije čitatelja. Bez obzira želi li potaknuti povjerenje, prenijeti uzbuđenje, pobuditi nostalgiju ili prenijeti niz drugih emocija, tipografija dizajnerima služi kao moćan alat za stvaranje dojmljivog i emocionalno snažnog dizajna.

2.4. Glazba i vizualna umjetnost

Može se primijetiti da osnovne strategije dizajna u području primijenjene umjetnosti imaju svoja individualna pravila i komponente. Takve komponente i pravila oblikuju dizajnersko područje, metode stvaranja, svrhe i resurse. Među različitim mišljenjima o dizajnerskim načelima, postoji šest glavnih načela dizajna koja su široko priznata među dizajnerima, a to su vizualna harmonija/jedinstvo, vizualna ravnoteža, red/hijerarhija, proporcija/veličina, vizualna dominacija/isticanje, kao i vizualna sličnost/kontrast [8,9].

Prethodna istraživanja u ovom području sugeriraju da glazbena akustika i slikarstvo imaju određene asocijacije. Oboje izazivaju vizualne slike i dijele sličnu vrstu estetskog osjećaja. Na primjer, međumedijske sličnosti između glazbene akustike i boja korištenih u slikarstvu duboko su povezane emocijama. [10]

Glazba može učinkovito utjecati na procjenu figurativne i nefigurativne umjetnosti. S druge strane, vizualni elementi mogu imati značajni utjecaj za procjenu glazbe. [11]

U tom kontekstu, neki istraživači su identificirali percepcijske i interpretacijske korespondencije u umjetničkoj konstrukciji glazbene akustike i vizualnih umjetnosti. Glazbena akustika potiče vizualne slike u mozgu publike koje mogu izazvati emocionalna iskustva tijekom postupka. Neuroznanstvenici su predložili takvu vrstu iskustva kao "nenamjerne glazbene slike", koje se pojavljuju automatski i bez svjesne kontrole slušatelja dok slušaju glazbeni isječak. Glazbena akustika može oživjeti periodična sjećanja potaknuti prisjećanje na ranije događaje, iako dok percipira emocionalna iskustva, publika može biti regulirana različitim događajima kao i vizualnim elementima koji nisu povezani s periodičnim sjećanjem. Specifične glazbene značajke, poput sekvencijalnog ponavljanja, očekivanosti u glazbenoj akustici, harmonijske i

ritmičke komponente, kao i polagani tempo, uspješno izazivaju različite vizualne slike. U tom smislu, tempo ima značajan utjecaj na emocionalni doživljaj. [12]

Mnoge studije imaju slično zapažanje da slušatelji imaju tendenciju povezivati brži tempo i glavne načine s osjećajem sreće, a sporiji tempo i manje načine s osjećajem tuge. Također je primijećeno da odnosi boja u velikoj mjeri ovise o glazbenim značajkama. Na primjer, ako se glazba regulira u smjeru brze ili spore, percepcija odnosa boja kod publike će se promijeniti. [13]

2.5. Klasifikacija glazbenih žanrova

Klasifikacija glazbenih žanrova je proces grupiranja glazbenih kompozicija prema njihovim zajedničkim glazbenim karakteristikama. Pomaže ljudima da bolje razumiju i komuniciraju o različitim glazbenim stilovima te olakšava organizaciju glazbe u glazbenim knjižnicama, radio stanicama, *streaming* platformama i drugdje. Mnoge suvremene glazbene kompozicije su hibridne i sadrže elemente više različitih žanrova, što ukazuje na bogatstvo i raznolikost glazbene kreativnosti. Klasifikacija žanrova često je subjektivna i može se mijenjati tijekom vremena kako glazba evoluira i miješa se pod različitim novim utjecajima.

1. ROCK GLAZBA

Rock je skraćenica za 'Rock and Roll' koji je prepoznatljiv po svom brzom i energičnom ritmu koji potiče na ples i zabavu. Ovaj žanr se počeo oblikovati u kasnim 40-ima 20. stoljeća. Njegova popularnost je brzo rasla, a veliki utjecaj na kulturu i društvu imao je u 20. stoljeću. Glavni instrument je gitara, bila to električna ili bas-gitara. Rock izvođači koriste snažne i ekspresivne vokale kako bi dodali intenzitet i emociju svojoj glazbi. Smatra se simbolom bunta i slobode mladih generacija što je godinama izazivalo konzervativne reakcije. Rock glazbu dijelimo na klasični, hard rock, punk rock, alternativni i indie rock.

Na omotima albuma najčešće se koriste pisma poput Helvetica Neue Bold, Gotham Light, Cooper Black, Trade Gothic Bold, Bebas Neue Bold i ostali slab-serifni i sans-serifni fontovi. Navedena pisma upućuju na čvrstinu i snažnu energiju. Rock glazba ima raznovrstan spektar stilova, pa fontovi mogu varirati od klasičnih i ozbiljnih do kreativnih i ekscentričnih, ovisno o žanru, bendu ili glazbenom pravcu.

ROCK   **ROCK**

ROCK   **ROCK**

ROCK

Slika 16. Različiti fontovi korišteni u Rock glazbi

2. POP GLAZBA

Pop glazba, odnosno popularna glazba pojavila se sredinom 20. stoljeća u SAD-u. Obuhvaća glazbene stilove i pjesme koje su namijenjene široj publici koju privlače u velikoj mjeri. Smatra se jednim od dominantnijih glazbenih žanrova u modernoj glazbi upravo zbog toga što pjesme imaju 'zarazne' i lako pamtljive melodije koje vrlo brzo ulaze u uho slušatelja. Pop pjesme najčešće obrađuju svakodnevne situacije s kojima se pojedinac može suočiti kao što su teme ljubavi, prijateljstva, sreće, tuge i sl.

U pop glazbu ubraja se još i pop rock, synthpop, dance pop, electropop i power pop.

U ovom žanru najčešće se koriste bezserifna pisma kao što su Helvetica Light, Futura Medium, Century Gothic, Gill Sans, Champagne & Limousine, a od rukopisnih pisama koji imaju najčešće romantičnu tematiku koriste se Lobster, Scriptina i Adine Kirnberg Alternate. Korištenjem laganih i čistih fontova u pop glazbi stvara se moderna i elegantna atmosfera, ugodna oku i zarazna među društvom.

POPULAR
POPULAR
POPULAR
POPULAR
POPULAR

popular
popular
popular

Slika 17. Različiti fontovi korišteni u Pop glazbi

3. HIP HOP / RAP

Hip Hop i Rap glazba usko su povezana dva glazbena žanra nastali u SAD-u 1970-ih godina. Povezuju ih korijeni u afroameričkoj kulturi, a razvijali su se kao izraz urbane mladeži New York-a. Hip Hop je glazbeni izraz koji je predstavljao način za izražavanje socijalnih i političkih problema zajednice koja je živjela u getima. Izvođači rapa su korištenjem rima izražavali svoje stajalište te priče iz svog života. Ovaj žanr predstavlja izraz kreativnosti, buntovništva i izražavanja unutar glazbenog svijeta. Dijelimo ih na east / west coast rap, trap, conscious hip hop i mumble rap.

Promatrajući tipografiju na reperskim i hip hop omotima albuma, vidljiv je stil koji odiše autentičnošću, kreativnošću i urbanizmom. Ovaj stil otkriva svoj brzi tempo i ekspresivan ritam. Neki od fontova koji se koriste unutar ovog žanra su Painterz, Rapier Zero, Cloister Black, SA Black Top. Debljina fonta ukazuje na jačinu glazbe, a nagib slovni znakova ukazuje na dinamičnost i ritam.

HIP HOP

HIP HOP

HIP HOP

HIP HOP

Slika 18. Različiti fontovi korišteni u Hip Hop glazbi

4. RYTHM & BLUES / SOUL

'Rhythm and Blues' (R&B) i Soul glazba potječu iz afroameričke glazbene tradicije koji dijele slične korijene, ali imaju karakteristične elemente. 1940-ih se počinje razvijati R&B kojeg karakterizira naglašeni ritam i izražajni vokali. Ovaj žanr se često povezuje uz pitanje odnosa, ljubavi i emocija, dok tekstovi prenose duboke osjećaje i intimnost. Iz R&B se razvio Soul, glazba koje izvire iz crkvenih korijena 20 godina kasnije, a karakterizira ga snažan vokalni stil i duboki osjećaji. U ovu vrstu glazbe spadaju i suvremeni R&B, neo-soul, funk i motown.

Helvetica Neue, ITC Avant Garde Gothic Std i Lobster, neki su od fontova koji često asociraju na Soul glazbu te pružaju toplu, osjećajnu i živahnu estetiku. Debljinom fonta može se postići doživljaj snage i ispunjenosti kao i vokalne moći kod izvođača.

SOUL

SOUL

Soul

Slika 19. Različiti fontovi korišteni u Soul glazbi

5. COUNTRY

Country je glazbeni žanr koji se javlja u 20. stoljeću pretežito na jugu SAD-a. Bavi se tematikom ruralnog života, prirode, ljubavi, putovanja i tradicionalnih vrijednosti. Country pjevači kombiniraju elemente bluesa, folka i gospel glazbe. U današnje vrijeme, ova vrsta glazbe se kombinira s drugim žanrovima što joj omogućuje privlačenje raznovrsne publike i širenje popularnosti.

Podžanrovi countryja su tradicionalni country, country pop, bluegrass i honky-tonk. Najčešće asocijacije možemo pronaći u autentičnoj američkoj estetici kao što je njihov karakteristični stil življenja. Fontovi s rustikalnim, ručno pisanim ili zaobljenim znakovima koriste se kako bi se naglasila autentična, polagana i ljubavnom tematikom inspirirana country glazba. Neka od pisama koji asociiraju na ovu vrstu glazbe su Texas Tango, Buffalo Nickel i Folk Solid. Koristi se podebljani rezovi koji svojom nepravilnošću ukazuje na živahnost glazbe.

COUNTRY

country

COUNTRY

Slika 20. Različiti fontovi korišteni u Country glazbi

5. ELEKTRONSKA GLAZBA / EDM

EDM (Electronic Dance Music) je žanr koji se koristi elektroničkim instrumentima, ritmovima i produkcijom. Ova vrsta glazbe pojavila se 70-ih godina 20. stoljeća te je danas jedan od najpopularnijih žanrova suvremene glazbe. Korištenjem tehnologije producenti i glazbenici stvaraju različite zvukove, ritmove i efekte koji djeluju futuristički. EDM se povezuje s masovnim festivalima i klupskim događajima, gdje DJ-evi predstavljaju svoju glazbu pred obožavateljima ove vrste glazbe. House, techno, trance, dubstep, drum and bass su podžanrovi Electronic glazbe.

U ovom žanru se najčešće koriste sans-serifni fontovi kao što su Roboto Medium, Bebas Neue Regular, Arial Black, Digital Disco i sl. Navedeni fontovi djeluju futuristički, a svojim čistim i jednostavnim izgledom stvaraju moderan i snažan karakter elektronske glazbe.

EDM

EDM

EDM

EDM

Slika 21. Različiti fontovi korišteni u EDM glazbi

6. JAZZ

Glazbeni žanr Jazz se pojavio u SAD-u početkom 20.stoljeću koji je prepoznatljiv po izvedbama solo dionica koje nisu napisane unaprijed. Karakterizira ga tzv. *swing* ritam pa zbog toga često potiče na plesanje. Uz to koristi se i brzim ritmovima i energičnim solo izvedbama koje izazivaju osjećaj euforije i veselja. Jazz glazba se dijeli na swing, bepop, cool jazz, fusion i smooth jazz.

U ovom žanru prisutne su razne vrste pisama, dok naglasak stoji na kombinaciji debelih i tankih linija kako bi se postigao ritam i dinamika u kompleksnosti jazz glazbe. Neki od fontova prepoznatljivi za ovu vrstu glazbe su Bebas Neue, Mistral, Nexa, Playfair i Gatsby. Često se znaju koristiti i fontovi koji podsjećaju na stilizirane natpise iz 20-ih i 30-ih godina prošlog stoljeća kao poveznica s razdobljem kada je jazz bio vrlo utjecajan.

JAZZ Jazz

JAZZ Jazz

Jazz

Slika 22. Različiti fontovi korišteni u Jazz glazbi

7. BLUES

Blues glazba nastala je među afroameričkom zajednicom početkom 20.stoljeća. Smatra se emocionalnim i iskrenim žanrom koji je često inspiriran osjećajima patnje, tuge, melankolije, ljubavi, gubitka i osobnih izazova, a istovremeno prenosi i osjećaje snage i otpornosti.

Izvođači bluesa koriste vokalne tehnike poput melizme (zadržavanje jedne slogovne jedinice preko nekoliko tonova), ritmičke tehnike poput sinkopacije i instrumentalne tehnike poput "gušenja" ili savijanja žica gitare na vratu ili primjene metalnog klizača ili "bottlenecka" na žice gitare kako bi se stvorio zavijajući zvuk sličan glasovima. [14]

Blues dijelimo na delta blues, chicago blues i electric blues. Upotreba fontova koji podsjećaju na stari tisak ili natpise iz prošlih desetljeća može se povezati s tradicijom i poviješću bluesa. Korištenjem serifnih ili rukopisnih fontova kod dizajna mogu simbolizirati slobodu izražavanja koja je prisutna u blues glazbi. Neki od fontova koji se koriste su Bookman Old Style, Tahoma, Times New Roman, Memphis Bold i Lucida Handwriting.

BLUES

BLUES

BLUES

BLUES

blues

Slika 23. Različiti fontovi korišteni u Blues glazbi

8. REGGAE

Reggae je nastao 1960-ih na Jamajci, poznat po opuštenim i osjećajnim ritmovima, dubokim basovima, karakterističnim bubnjevima. Tekstovi bili socijalno angažirani, orijentirani na društvo i politiku, kao što su socijalna nejednakost, siromaštvo te borba za slobodu i pravdu. Ova vrsta glazbe je često povezana s pokretima za ljudska prava i društvenu promjenu. Osim glazbe, poveznica je s načinom života, filozofijom mira, ljubavi i jedinstva. Ovaj žanr se dijeli na roots reggae i dancehall.

Korištenjem fontova s opuštenim, zaobljenim ili mekim linijama može sugerirati opuštenu i ležernu atmosferu prisutnu u reggae glazbi kao što su High Tide i Island Style. Font Reggae One je deblji ali zbog svog nepravilnog oblika daje dojam zaigranosti i ritmičnosti.

Reggae Reggae

REGGAE

Slika 24. Različiti fontovi korišteni u Reggae glazbi

9. METAL

1960-ih se počeo razvijati Metal kao moćan i intenzivan žanr koji pomoću svoga ritma potiče na headbanging (naginjanje glave). Ovaj žanr koristi snažne vokale i gitarske riffove koji su brzi i melodični. U tekstovima pjesama često možemo čuti o tuzi, bijesu, boli, otporu i društvenim problemima. Koncerti metal bendova odišu intenzivnim i energičnim nastupima. Metal dijelimo na heavy metal, trash metal, death metal i black metal.

Često se koriste fontovi inspirirani srednjovjekovnim i gotičkim pismom. Različitim kombiniranjem tipografskih elemenata kao što su debljina i oblik slovnih znakova, ukazuje na snažnu i žestoku stranu metala kao glazbenog žanra. Zato se koriste pisma poput Fraktura, Anglo-Saxon, Killuminati, Rythm of Death, Crucifixion i Ransite Medieval.

METAL

METAL

METAL

METAL

METAL

METAL

Slika 25. Različiti fontovi korišteni u Metal glazbi

10. KLASIČNA GLAZBA

Ovaj žanr ima bogatu povijest i dubok utjecaj na razvoj glazbe kroz stoljeća. Koristeći složenu harmoniju i melodiju ostvaruje bogate zvukove. Iako klasičnu glazbu povezujemo s prošlim vremenom, ona i dan danas ima snažan utjecaj na suvremenu glazbu i služi kao inspiracija glazbenicima. Dijelimo ih na barokni, klasični period, romantični i moderno-klasični.

Kod dizajna omota albuma klasične glazbe najčešće se koriste pisma koja djeluju elegantno i minimalistički s dozom ozbiljnosti koje krasi serifi. Tu spadaju pisma poput Baskerville, Century Schoolbook, Garamond, Trajan Pro, Minion Variable i drugih.

classic classic

classic classic

CLASSIC

Slika 26. Različiti fontovi korišteni u Klasičnoj glazbi

11. PUNK

Punk nije samo glazbeni žanr, za njega se može reći da je to način života i buntovništva prema društvenim normama. Nastao je 1970-ih, a putem teksta kritizira se vlast, institucije, rat, nejednakosti te drugi socijalni problemi koji su se pojavljivali u zajednici. Punk kultura bila je povezana s određenim načinom razmišljanja i stavovima. U Punk spada pop punk, hardcore punk i post-punk.

Punk glazba se služi teškim, boldiranim fontovima koji djeluju snažno i žestoko. Bitno je ukazati na glasnoću i agresivnost koju ova vrsta glazbe posjeduje te se iz tog razloga koriste fontovi kao što su Bebas Neue i ostali personalizirani fontovi – Punkboy, Sidewalk, Punk's not dead i Anarchaos.

Slika 27. Različiti fontovi korišteni u Punk glazbi

12. GOSPEL

Vrlo popularan glazbeni žanr u afroameričkoj zajednici, Gospel, poznat po strastvenim izvedbama. Njihovi tekstovi izražavaju vjeru, duhovne poruke, nadu, zahvalnost, pobožnost i obraćenje. Koristi se tehnika 'call and response', odnosno zov i odgovor koji stvara interakciju između izvođača i publike. Tijekom godina, ova vrsta glazbe se proširila izvan crkvenih okvira i postao je popularan i prepoznatljiv žanr diljem svijeta. Dijelimo ga na tradicionalni i suvremeni gospel.

Česta je upotreba pisama koja asociraju na duhovnu, emotivnu i inspirativnu estetiku gospel glazbe. Korištenjem rukopisnih fontova kao što su Palatino Linotype i Sacramento otkrivaju nježnu i prijateljsku stranu glazbe, a serifni fontovi poput Old Standard TT i Cedarville Cursive upućuju na tradicionalnost i ozbiljnost pri prenošenju duhovnih poruka.

Gospel Gospel

Gospel Gospel

Slika 28. Različiti fontovi korišteni u Gospel glazbi

2.6. Psihologija tipografije

Učinkovita poruka koja se krije iza tipografije, rezultat je kombinacije logike i intuitivnog prosuđivanja. Tipografija može imati značajno veću ulogu od nevidljivog prijenosnika riječi. Različiti oblici i stilovi samih pisama potiču na odgovore neovisno o riječima koje izgovaraju, i prije nego što ih uopće pročitamo. Tipografija pokreće našu maštu, oživljava naše emocije, potiče sjećanja i povezuje se sa svim našim osjetilima. Automatski prepoznamo attribute iz fizičkog svijeta, poput toga koliko glasno izgleda, je li teško ili lagano, brzo ili sporo ili kakav bi bio osjećaj da ga dodirnete. Također se mnogo može saznati iz istraživanja ljudske percepcije i iskustva u kupovini, što uključuje i to da procijenimo je li nešto skupo, namijenjeno djeci ili kakvog bi okusa moglo biti.

„Lako je očitati koliko je font čitljiv, ali je manje jednostavno procijeniti kako se ljudi osjećaju. Kao rezultat toga, manje je istraživanja u javnoj domeni u ovom području i mnogo toga što znamo kao dizajneri dolazi iz osobnog promatranja i iskustva.“ [15]

Ako se postavi pitanje: „Da su napisane riječi zvukovi, kako biste se osjećali zbog njih?“, pokazalo se da se dobiveni rezultati mogu podijeliti u dvije kategorije: oblik povezan s emocijama i os (nagib) slova povezan s energijom. Slova u obliku zavoja smatraju se umirujućim, dok slova uglatog oblika znaju izazvati tjeskobu. Nenagnuta, uravnotežena slova izgledaju statično, a slova pod određenim kutom djeluju dinamično. U svojoj studiji „Measuring the Aesthetics of Reading“, psiholozi Rosalind Picard i Kevin Larson istraživali su kako ljudi izražavaju nelagodu zbog čitanja loše osmišljenih i teško čitljivih materijala gdje se njihov izraz lica mijenja u namršten. [16]

Grafička dizajnerica Ellen Lupton govori: „...ako zamislite da je vaš glas određeno pismo, onda je vaš glasovni raspon kreiran veličinama, stilovima i težinama fontova unutar te obitelji fontova i kako su raspoređeni na nekoj pozadini.“ [17]

Podubljeni font s većom prekrivenosti tinte na papiru djeluje glasno, a ako je dovoljno veliko da prekrije vidno polje, djelovat će još bliže i ekstremno glasno. S druge strane, sitni tekstovi će izgledati udaljeno i zvučati tiho.

U sljedeća četiri primjera bit će navedene asocijacije na postavljeno pitanje 'Kako bi zvučalo pismo da je glazba?'

Slika 29. Retro 86 SemiBold

Font Retro 86 zvučao bi robotski, retro, techno, digitalan, futuristički, glasan, oštar, dubok, brz, elektronički, umjetan, ozbiljan, svemirski, sci-fi, surov, zvonak, auto-tune, podrezan, jasan...

Slika 30. Bodoni MT Condensend Bold

Pismo poviše djeluje sofisticiran, melodičan, opuštajuć, klasičan, dubok, zreo, nježan, zaobljen, težak, ugodan, spor, glasan, fluidan, siguran, tradicionalan, romantičan, sretan, zabavan, dostojanstven, blag, prijatan, ljetni...

Slika 31. Klute Black

Pismo Klute Black odiše energijom, oštrinom, neskladom te je neprijatan, moderan, hladan, vibrantan, glasan, visok, brz, škripav, bodljikav, zupčast, uglat, visok ton, udaran, kreštav, nepravilan, grčevit, strog, punk, nervozan, bučan, uzbuđujuć, agresivan, dramatičan, tjeskoban, ponavljajuć...

zvuk

Slika 32. VAG Rounded

Ovo pismo je sigurno, mlado, zaigrano, mekano, dosadano, balansirano, djetinjasto, umirujuće, iskreno, svježe, zaobljeno, čvrsto, nježno, puno, čisto, fluidno, svakodnevno, glasno, jednostavno, standardno, perfektno, uredno, prijateljski, uobičajeno, samopouzdana, utješno...

glasnoća

tempo

glasnoća

tempo

glasnoća

t e m p o

Slika 33. Različita veličina i razmak

Iz navedenih primjera na fotografiji može se opaziti kako različitim veličinama, debljinom slova i razmakom između slovnih znakova može se utjecati na percepciju zvuka. Ako riječi 'glasnoća' povećamo veličinu ili podebljamo pismo ona će djelovati glasnije i teže, dok s manjom veličinom i tanjim pismom, zvuk će djelovati tiše i

lakše. Desno je prikazan primjer brzine tempa, odnosno brzina izvođenja nekog glazbenog djela. Smanjimo li razmak među slovima, tempo će djelovati brže, a povećamo li ga, djelovat će sporije.

2.7. Osobnost tipografije

Percepcija nekog fonta može biti subjektivna stvar, no postoji niz karakteristika koje doprinose objektivnom dojmu o osobnosti svake tipografije. Sarah Hyndman, grafička dizajnerica i stručnjakinja za tipografiju, ističe svoju osviještenost prema konceptu tipografske osobnosti, istraživanjem koje je u velikoj mjeri razvila kroz opažanje i intuitivno razumijevanje. Njezin rad s klijentima i provođenje istraživanja o tome kako ljudi doživljavaju tipografiju te kako tipografija utječe na pojedince doveli su je do zanimljivih uvida i otkrića. Jedan od njenih zanimljivih projekata uključuje online test nazvan "Font Census" koji se sastoji od 25 često korištenih fontova. [18] Sudionicima ovog testa pružaju se anonimni fontovi koje trebaju ocijeniti u skladu s osobnošću koju tim fontovima pripisuju. Rezultati ovog testa otkrili su da neki fontovi značajno različito odražavaju različite osobnosti, dok neki dijele slična raspoloženja. Ono što posebno intrigira jest razlika u odgovorima između dizajnera i onih koji nisu stručnjaci za dizajn. Primjetno je da dizajneri rade s tipografijom svakodnevno te da znaju detaljnije definirati osobnosti i primijetiti male razlike među fontovima iste kategorije.

U sljedećoj tablici nalaze se bezserifni fontovi Helvetica i Gill Sans koji su se značajno razlikovali u komentarima kroz ovaj test. [15]

Tablica 1. Font Helvetica

Helvetica	
Ne-dizajneri	Dizajneri
Običan, suhoparan	Intelektualan, inteligentan, sa stilom

Tablica 2. Font Gill Sans

Gill Sans	
Ne-dizajneri	Dizajneri
Neutralan, dosadan, prosječan, čitljiv, služben, iskren, uredski	Jednostavan, elegantan, klasičan dizajn, dobar, solidna britanska modernistička tipografija, pun autoriteta, ne osobito uzbudljiv, čist, oštar

Iz priloženog se može zaključiti da pojedini fontovi mogu biti interpretirani na različite načine. Ponekad to proizlazi iz predrasuda, a ponekad iz različitih razina znanja, iskustava i osobnih uvjerenja. Unatoč tome, svaka kategorija fontova ima zajedničke karakteristike koje se promatraju iz objektivnog kuta.

Serifna pisma se doimaju tradicionalna, formalna, elegantna, ugledna, sofisticirana, pouzdana, praktična i autoritarna, dok se bezserifna doimaju moderna, minimalistička, jednostavna, uredna, čitljiva, univerzalna i neutralna. Slab serifna pisma su uočljiva, suvremena, moderna, samopouzdana, dojmljiva, društvena itd. Monospace pisma djeluju tehnološki, moderno i sofisticirano. Rukopisna pisma podijelit će se na formalna koji asociraju na elegantnost, formalnost, ženstvenost, jedinstvenost, i ležerna koja su prirodna, spontana, neformalna, prijateljska i odišu umjetnošću.

2.8. Asocijacije vezane uz pojedine glazbene žanrove

Na osnovu prikupljene literature ustanovljena su neka od čestih asocijacija uz pojedine glazbene žanrove koji će biti korišteni u istraživanju. Kako bi se sveo odabir na prihvatljiv broj različitih asocijacija koje se vežu uz glazbene žanrove i albume, ustanovljeni su parovi semantičkog diferencijala koji će se u istraživanju.

Tablica 3. Asocijacije vezane uz glazbeni žanr

Rock	energija, strast, sloboda, moć, uzbuđenje, nostalgija, euforija, snaga, dinamičnost, gromoglasno, ekspresivnost...
Pop	veselje, zabava, ljubav, nadahnuće, strast, zarazno, melodično, moderno, komercijalno, zadovoljstvo, mladost...
Hip Hop / Rap	urbano, ritmično, snažno, kreativno, socijalno, ekspresivno, improvizacija, autentično, brzo, intenzivno, protest, različitost, motivacija...
R&B / Soul	emotivno, srčano, melodično, pripovjedno, duševno, osjećajno, nadahnuće, vokalno, ispunjeno...
Country	nostalgija, ljubavno, pripadnost, dom, akustično, iskrenost, polagano, dosadno, mirno...
Elektronska glazba (EDM)	elektronsko, ritmično, plesno, atmosferično, digitalno, psihodelično, uzbudljivo, energetično, brzi ritam, futuristički, moderno, bučno...
Jazz	ritmično, sofisticirano, kreativno, nježno, intimno, romantično, vibrantno, živahno...
Blues	izražajno, emotivno, tužno, polagano, tjeskobno, strah, razdražljivost, disharmonično...
Klasična glazba	ushićenje, dramatičnost, radost, elegancija, sofisticiranost, zrelost, ozbiljnost, staro, tradicionalno, perfekcionizam, fluidnost...
Metal	agresivno, iritacija, frustriranost, ljutnja, nasilno, glasno, bučno, tjeskobno, snažno, žestoko...

3. EKSPERIMENTALNI DIO

Tipografija na omotima glazbenih albuma ima izuzetno važnu ulogu u prenošenju estetike, identiteta i poruke albuma. Pravilno odabrana tipografija može doprinijeti vizualnom doživljaju albuma i odražavati glazbeni stil, atmosferu te često pomoći u stvaranju prepoznatljivog vizualnog identiteta izvođača ili benda.

U eksperimentalnom dijelu rada provelo se istraživanje koje je sadržavalo subjektivnu procjenu asocijacija za žanrove koji su bili obuhvaćeni istraživanjem te subjektivnu procjenu postojećih omota albuma.

U glavnom dijelu istraživanja provest će se ispitivanje asocijacija različitih vrsta tipografskih pisama vezane uz glazbene žanrove. Osim toga, istražit će se i utjecaj pojedinačnih principa tipografskog oblikovanja u skladu s glazbenim izrazima koji se koriste za označavanje tempa i dinamike glazbe. Kako bi se pristupilo ovim aspektima, koristit će se testni uzorci te provesti subjektivna evaluacija putem on-line upitnika. Za subjektivnu evaluaciju korištena je metoda semantičkog diferencijala.

Ova metodologija omogućit će dobivanje dubljeg uvida u način na koji tipografski elementi na omotima glazbenih albuma komuniciraju s publikom te kako se stvaraju asocijacije na određene glazbene žanrove. Također, istraživanjem utjecaja tipografskih principa na označavanje tempa i dinamike glazbe, doprinosi razumijevanju kako se vizualni elementi mogu usklađivati s glazbenim izrazima radi postizanja željenih emocionalnih i perceptivnih učinaka.

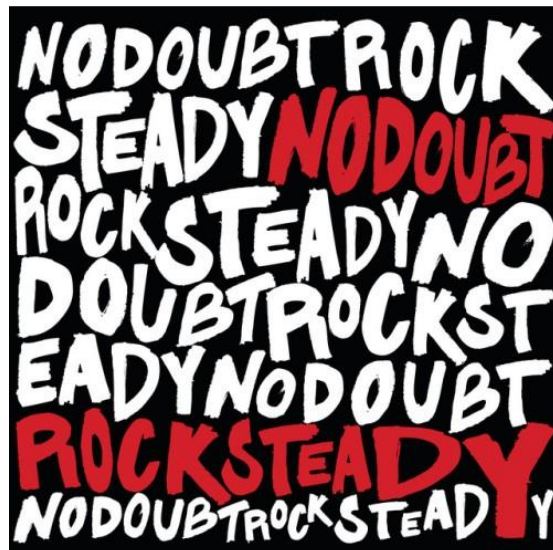
Kroz subjektivnu evaluaciju, prikupit će se mišljenja i percepcije sudionika, te će se koristiti metoda semantičkog diferencijala kako bi se dobio dublji uvid u njihove asocijacije i dojmove. Kombinacija kvantitativnih i kvalitativnih podataka omogućit će sveobuhvatniju analizu te donošenje relevantnih zaključaka u vezi s istraživačkim pitanjima postavljenim u ovom radu.

3.1. Predistraživanje

Cilj ovog istraživanja je bolje razumjeti kako tipografski elementi na omotima glazbenih albuma mogu pridonijeti doživljaju određenog glazbenog žanra. Predistraživanje se sastojalo od dva upitnika. Prvi upitnik je sadržavao 13 pitanja u kojem su sudionici na skali od 1 do 5 označavali pojmove koje ih asociraju na određeni glazbeni žanr. Parovi pojmova koji su korišteni u oba upitnika su: tradicionalno – suvremeno, tjeskobno – ugodno, tužno – veselo, privlačno – odbojno, sporo – brzo, tiho – glasno, nježno – oštro, formalno – neformalno, autoritativno – prijateljski, pasivno – aktivno, zaigrano – ozbiljno, monotono – dinamično, fluidno – isprekidano, opušteno – napeto, usklađeno – neusklađeno.

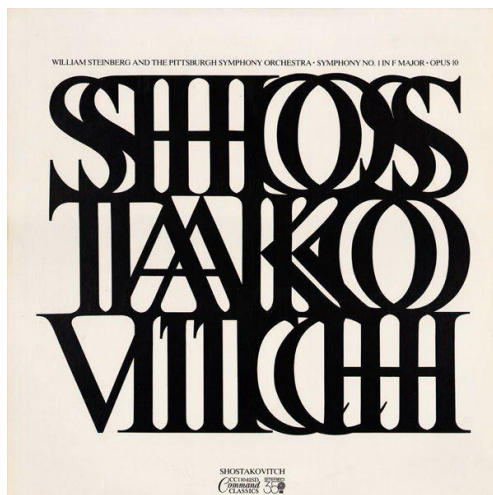
U drugom upitniku sudionicima je bilo ponuđeno 12 omota glazbenih albuma u kojem su sudionici ponovo koristili ponuđene pojmove.

Kod prvog omota, naziv albuma i ime izvođača su ispisani naizmjenice preko čitave pozadine omota, skoro do samog ruba te je tipografija u kontrastu s pozadinom. Korišten je debeli rukopisni font, a veličina i razmak između slovnih znakova varira.

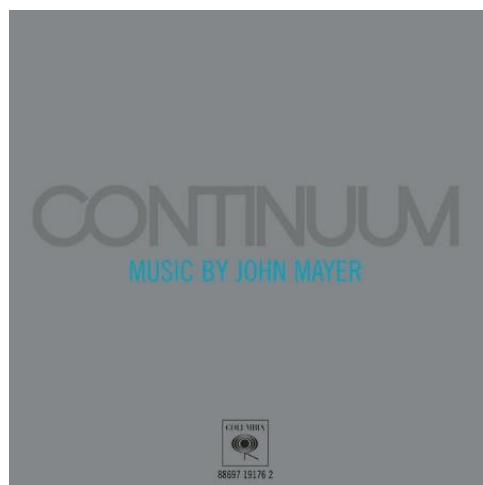
Slika 34. Prvi omot

Sljedeći omot se ne sastoji od većeg broja vizualnih elemenata. Korišten je boldirani serifni font, a slovni znakovi su duplicirani te su postavljeni bez razmaka gdje se međusobno preklapaju. Iz ovog razloga ne može se odmah razaznati o čemu je riječ. Tekst se proteže preko čitave pozadine omota, a primjetno je da su pozadina i tekst u kontrastu.

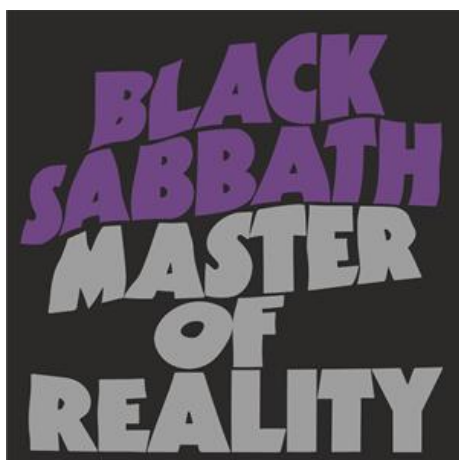
Slika 35. Drugi omot

Kod sljedećeg omota, su također korištena verzalna slova koja su nešto tamnija od pozadine omota. Tekst je centralno poravnat, a korišten je boldirani sans-serifni font u nazivu albuma i imenu izvođača. Oko teksta je prazan prostor pa se tekst nalazi u fokusu omota.

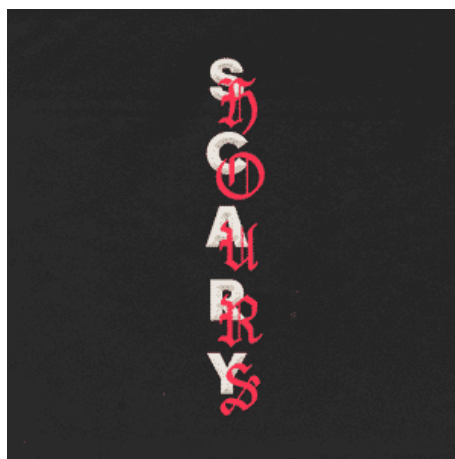
Slika 36. Treći omot

Još jedan od omota na kojem se tekst proteže preko cijele pozadine omota. Ime izvođača je u ljubičastoj boji, a naziv albuma u sivoj kako bi se razlikovalo na crnoj pozadini. Sav tekst je pisan sans-serifnim podebljanim pismom, gdje slovni znakovi nisu ravni, već su nepravilnog oblika. Razmak među slovima i razmak između redova je minimalan.

Slika 37. Četvrti omot

Kod petog omota naziv albuma se proteže vertikalno u središtu crne pozadine. Naziv albuma je podijeljen u dvije riječi koje su ispisane različitim fontovima u verzalu te se protežu skoro od vrha do dna omota. Prva riječ 'scary' ispisana je u podebljanom sans-serifu, a 'hours' u rukopisnom gotičkom fontu. Ove dvije riječi se djelomično preklapaju pa iz tog razloga otežava čitljivost.

Slika 38. Peti omot

Šesti se omot čini suvremeniji nego ostali, pretežito zbog boje pozadine i efekta 'nestajućih' slova. Što se tiče tipografije, tekst je podebljan, a korišteno je sans-serifno pismo. Naziv albuma je podijeljen u dva retka, s većim razmakom između slovnih znakova pa daje dojam prozračnosti.

Slika 39. Šesti omot

Na bijeloj pozadini ovog omota, vidljiv je tekst koji je ispisan dijagonalno u sans-serifnom pismu. Slovni znakovi su podebljani i nepravilnog oblika te se u jednom dijelu razvlače što može asociirati na fluidnost u glazbi.

Slika 40. Sedmi omot

Kod ovog omota vidljivo je više vrsta tipografskih pisama u različitim veličinama. Prva tri reda su centralno poravnata te sadrži tekst sa serifima i bez njih. U imenu izvođača slovni znakovi su različitih veličina i debljine te sadrže neravnomjeran razmak. Pored navedenoga važno je napomenuti kako se ime izvođača proteže na blagom nagibu.

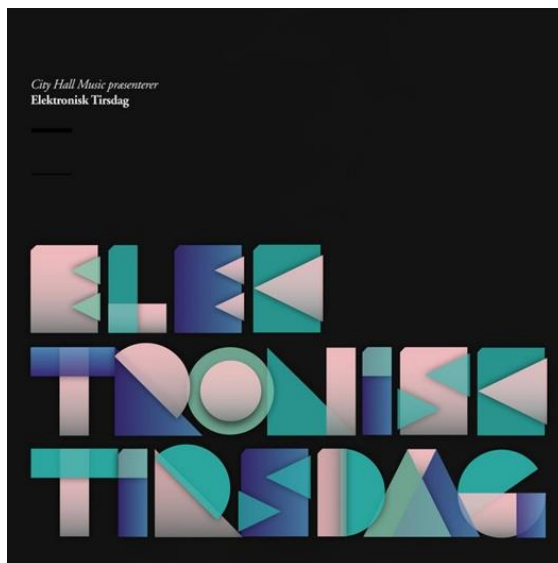
Slika 41. Osmi omot

Naziv albuma na sljedećem omotu ispisan je rukopisnim pismom. Naziv albuma se ističe u središtu omota. Debljina linija slovni znakova nije jednaka, već varira te sadrži dodatne dekorativne linije. Naziv albuma se ne proteže na ravnoj horizontalnoj crti, nego na određenim dijelovima mijenja nagib.

Slika 42. Deveti omot

Na omotu ispod, u donjem dijelu omota veličinom i debljinom se ističe tekst dobiven spajanjem raznih oblika i boja. Tekst je poravnan u lijevu stranu, a razmak između slovnih znakova varira, dok je razmak između redova vrlo mal.

Slika 43. Deseti omot

Sljedeći omot se sastoji od teksta koji se proteže preko cijelog omota te djeluje vibrirajuće kao što sam naziv albuma kaže. Naziv se ponavlja u četiri reda te djeluje rascjepano. Razmak između redova nije primjetan pa cijeli tekst izgleda kao cjelina.

Slika 44. Jedanaesti omot

Na posljednjem omotu vidljiva su dva različita pisma na tamno plavoj pozadini. Ime izvođača ispisano je rukopisnim pismom, a naziv albuma blagim serifnim fontom s većim podebljanjem. Tekst je centralno poravnat i izgleda kao da svijetli.

Slika 45. Dvanaesti omot

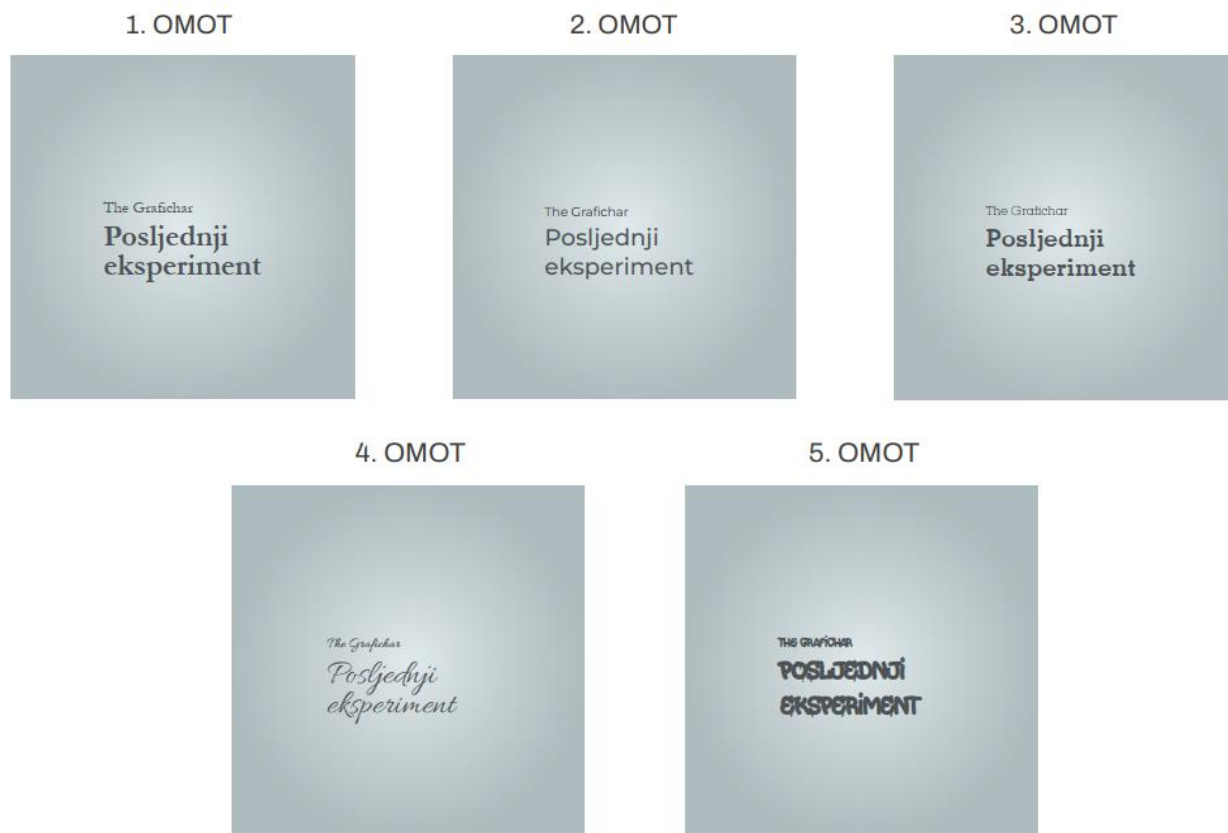
3.2. Glavno istraživanje

U finalnom istraživanju sudionici će imati priliku putem upitnika procijeniti 7 setova omota glazbenih albuma. Upitnik će biti podijeljen na prvi i drugi dio kako bi se olakšalo sudionicima ostati što duže koncentriran na ispunjavanje upitnika. Svaki set se razlikuje po izmijenjenim tipografskim elementima, odnosno svaki set će biti zadužen za mijenjanje samo jednog elementa kao npr. veličina, debljina slovnih znakova, udaljenost među slovnim znakovima itd. Dobiveni rezultati bi trebali dokazati kako promišljenim korištenjem raznih tipografskih elemenata možemo asociirati, odnosno ukazati na određeni glazbeni žanr. Svaki set ima istu pozadinu omota te sadrži neutralno ime izvođača 'The Grafichar' i naziv albuma 'Posljednji eksperiment', kako ne bi sudionike asociiralo na neki od glazbenih žanrova. Pored toga, odabrana je i neutralna boja

pozadine i tipografije na omotu. Na ovaj način stavlja se fokus na tipografiju, a ne na ostale vizualne elemente koje inače sadrže glazbeni omoti.

Prije procjene pojedinačnog omota, bit će prikazan set omota kako bi sudionici znali što koji omoti su dio usporedbe. Ispod svakog omota sudionici su trebali odabrati kojem glazbenom žanru bi odgovarao. Nakon toga slijedi ispunjavanje na skali semantičkog diferencijala gdje su ponuđeni pojmovi kao i u prethodnim upitnicima.

U prvom setu se nalaze 5 omota koji se razlikuju po pismima koji su smješteni u sam centar omota. Prvi omot sadrži serifno pismo, drugi sadrži bezserifno pismo, treći slab serifno, četvrti rukopisno, a peti skriptno.

Slika 46. Prvi set glazbenih omota

U drugom setu, sva tri omota sadrže isti font, no mijenja se veličina teksta. Prvi omot u kojem je tekst najmanji nalazi se u sredini omota. U drugom omotu tekst je normalne veličine naspram veličine teksta kod prvog i trećeg omota, a posljednjem omotu tekst zauzima veći dio površine.

Slika 47. Drugi set glazbenih omota

U trećem setu glazbenih omota, tri omota se razlikuju po debljini fonta. Prvi omot sadrži najtanju debljinu slovnih, drugi sadrži regularnu debljinu, a posljednji najveću debljinu.

Slika 48. Treći set glazbenih omota

Četvrti set se također sastoji od tri omota, no razlika je u udaljenosti između slovnih znakova. Kod prvog omota, slobodnog prostora između slovnih znakova gotovo ni nema. Kod drugog omota je normalan razmak, dok je na trećem omotu vidljiv veliki razmak između slovnih znakova.

Slika 49. Četvrti set glazbenih omota

U sljedećem setu, različita je pozicija teksta, odnosno imena izvođača i naziva albuma u odnosu na pozadinu omota. Na prvom omotu tekst je smješten u središnjem dijelu s lijevim poravnanjem. Drugi omot se ponavlja kao i u prethodnim setovima. Na trećem omotu ime izvođača je smješteno na vrhu omota, a naziv albuma na dnu omota.

Slika 50. Peti set glazbenih omota

U šestom setu, tipografsko oblikovanje razlikuje se samo po orijentaciji teksta, no smjer teksta se mijenja. Na prvom omotu tekst je usmjeren horizontalno s lijeve strane. Smjer teksta na drugom omotu se pruža dijagonalno, a kod posljednjeg primjera omota, tekst se pruža vertikalno.

Slika 51. Šesti set glazbenih omota

U posljednjem setu, omoti se razlikuju po varijaciji u poziciji i veličini slovnih znakova unutar naslova. Na prvom omotu, riječ 'Posljednji' kao da raste, odnosno povećava se. Na sljedećem omotu naziv albuma je prikazan u cik-cak obliku, a kod trećeg omota riječ 'Posljednji' se u ovom slučaju smanjuje.

Slika 52. Sedmi set glazbenih omota

4. REZULTATI I DISKUSIJA

Rezultati subjektivne procjene putem semantičkog diferencijala prezentirani su kao srednje vrijednosti ocjena svih ispitanika za pojedini semantički par. Za potrebe usporedbe doživljaja žanrova i omota albuma, razlika u ocjenama između žanrova i omota albuma prezentirana je putem euklidske udaljenosti u n-prostoru, gdje broj dimenzija odgovara broju semantičkih parova. Euklidova udaljenost je pozitivan broj te najkraći razmak između dvije točke u jednom prostoru. Položaj točke u Euklidovom n-prostoru je vektor, odnosno p i q su Euklidovi vektori.

Formula glasi: [19]

$$d(\mathbf{p}, \mathbf{q}) = \sqrt{\sum_{i=1}^n (q_i - p_i)^2}$$

$\mathbf{p}, \mathbf{q}$ = dvije točke u Euklidovom n-prostoru

q_i, p_i = Euklidovi vektori, počinju od početne točke

n = n-prostor

Slika 53. Euklidova formula

https://bs.wikipedia.org/wiki/Euklidska_udaljenost

To je udaljenost između dvije točke u višedimenzionalnom prostoru, u ovom slučaju, taj prostor ima 15 dimenzija koji su ujedno parovi semantičkog diferencijala, a svaka srednja vrijednost predstavlja jednu koordinatu.

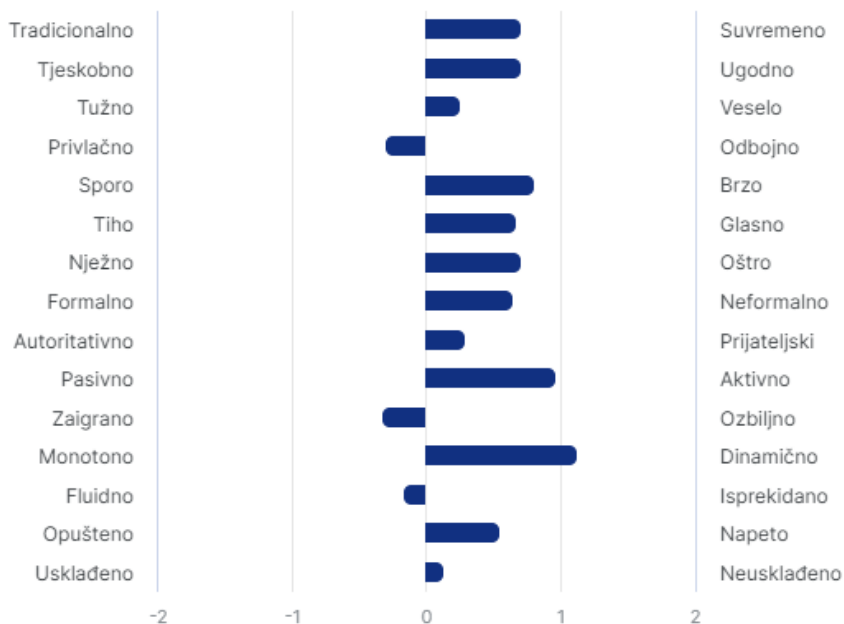
4.1. Rezultati predistraživanja

Prvi upitnik je ispunila 31 osoba, od kojih su dvadesetero žene, a jedanaestero muškarci. Najveći udio su ispunile osobe koje spadaju u grupu od 18 do 30 godina (24 osobe), zatim od 31 do 50 godina (6 osoba) i jedna osoba preko 50 godina.

Žanr koji je najviše preferiran je Rock (13 ispitanika), zatim Pop (12 ispitanika), EDM (9 ispitanika), Klasična glazba (5 ispitanika), Soul / R&B (4 ispitanika), Country i Metal (3 ispitanika) i po jedna osoba za Blues, Reggae i Punk.

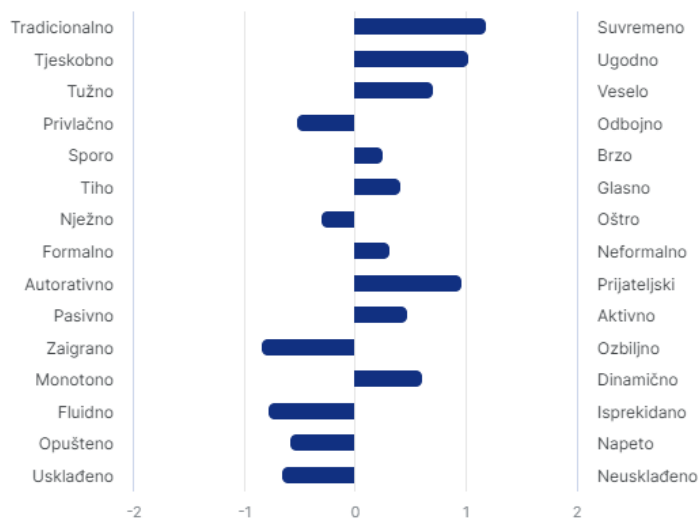
Na pitanje: 'Najdraži omot glazbenog albuma (ukoliko imate)?', većina je odgovorila da nema najdraži omot. Neki od albuma koje su pojedinci naveli su: AC/DC – Highway to Hell, Nouvelle Vague – Nouvelle Vague, Pink Floyd, Songkillers – Fleka, Pearl Jam – Ten i The Number of the Beast.

Rock glazbu sudionici su doživljavali kao iznimno dinamičnu i aktivnu glazbu, suvremenu, ugodnu, brzu, glasnu, oštru, neformalnu, prijateljski i napetu, a manjim dijelom kao veselu, privlačnu, zaigranu, fluidnu i neusklađenu.

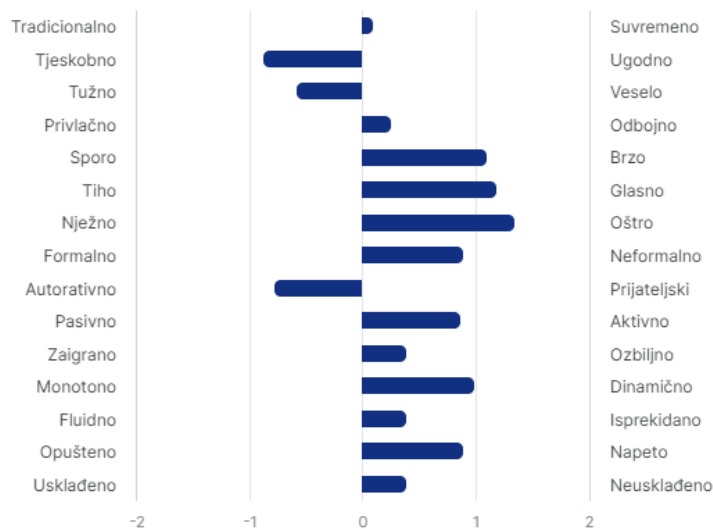
Slika 54. Rezultati semantičkog diferencijala za Rock glazbu

Pop glazba najvećim dijelom djeluje suvremeno, ugodno, prijateljski, fluidno, veselo i zaigrano, također je privlačna, brza, glasna, aktivna, opuštena i usklađena. Manji dio se složio da je brza, nježna i neformalna.

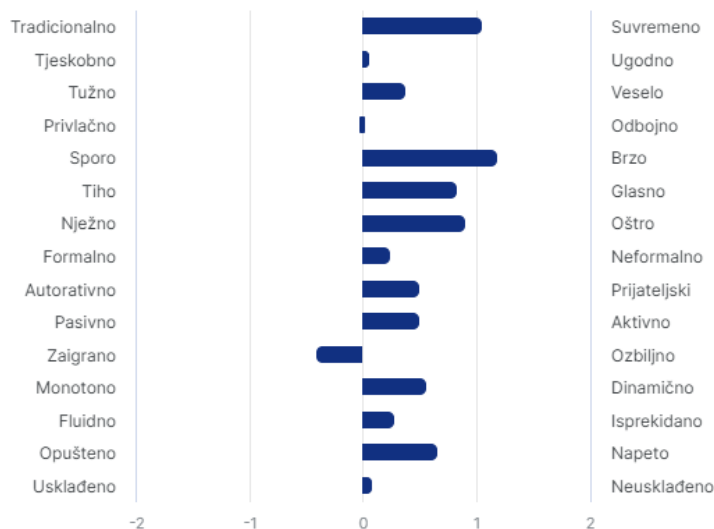
Slika 55. Rezultati semantičkog diferencijala za Pop glazbu

Među ponuđenim pojmovima, sudionici su pri asocijacijama za Metal najviše bili složni oko velike brzine, glasnoće i oštine. Također, neke od asocijacija su tjeskoba, tuga, neformalnost, aktivnost, dinamičnost i napetost. Smatraju da ova vrsta glazbe više naginje prema tradicionalnom stilu te je autoritativna, odbojna, ozbiljna, isprekidana i neusklađena.

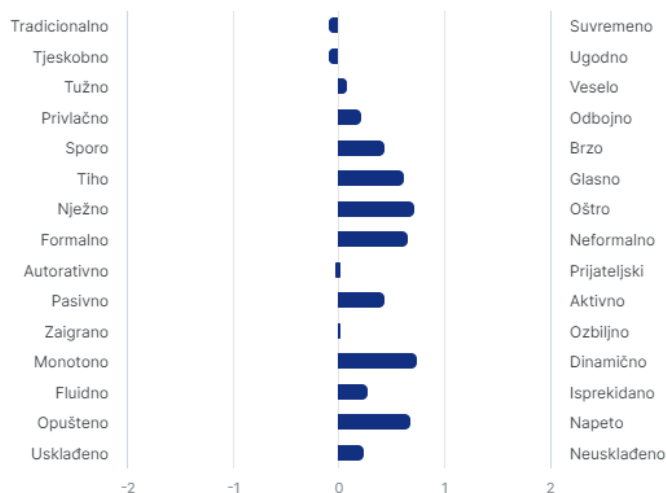
Slika 56. Rezultati semantičkog diferencijala za Metal glazbu

Elektronska glazba spada u suvremenu i brzu glazbu. Pored toga je glasna, oštra, neformalna i napeta. To je aktivna, vesela, prijateljski, dinamična, zaigrana i isprekidana. Sudionici su bili najmanje složni oko ugodnosti i neusklađenosti, dok je tek malim dijelom djelovala privlačna.

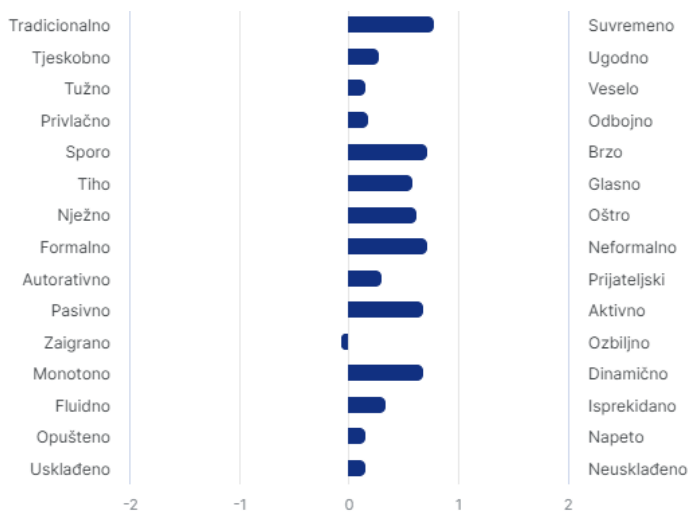
Slika 57. Rezultati semantičkog diferencijala za Elektronsku glazbu

Punk glazba opisana je kao brza, glasna, oštra, neformalna, aktivna, dinamična i napeta glazba. Sudionici su je također opisali kao odbojnu, isprekidanu i neusklađenu vrstu glazbe. Manjim dijelom su je opisali kao tradicionalnom, tjeskobnom, veselom, autoritativnom i zaigranom glazbom.

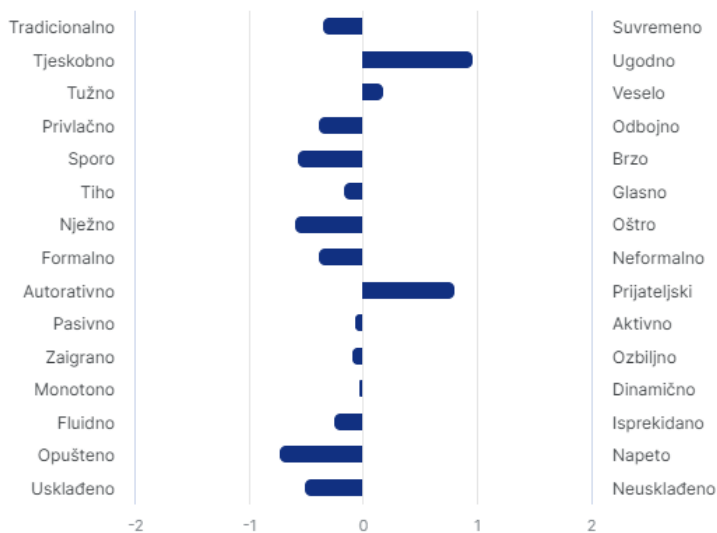
Slika 58. Rezultati semantičkog diferencijala za Punk glazbu

Kod Hip Hopa i Rapa sudionici su se kod odabira pojmova odlučili za suvremenu, brzu, glasnu, oštru, neformalnu, aktivnu, dinamičnu i isprekidanu glazbu. Manjim dijelom su se odlučili za pojmove kao što su ugodno, veselo, odbojno, prijateljski, zaigrano, napeto i neusklađeno.

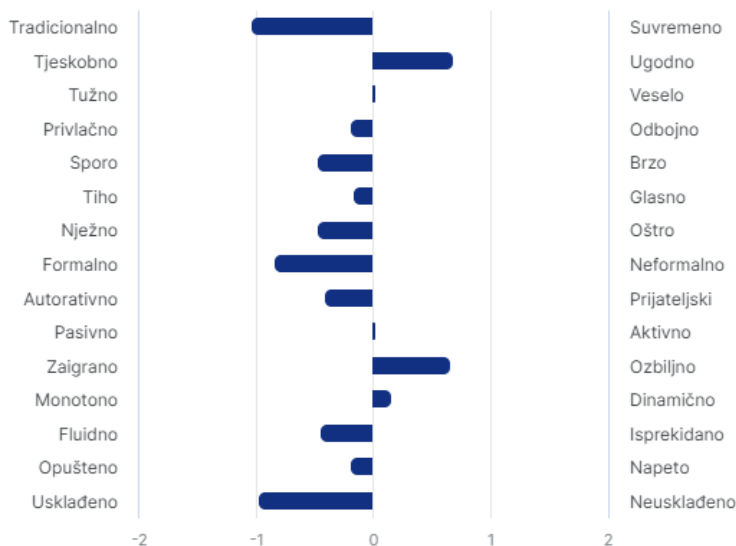
Slika 59. Rezultati semantičkog diferencijala za Hip Hop i Rap glazbu

Jazz se najviše smatra ugodnom, prijateljskom i opuštenom glazbom. Tradicionalna je, privlačna, spora, nježna, formalna, usklađena i fluidna. Manjim dijelom je vesela, tiha, pasivna, zaigrana i monotona.

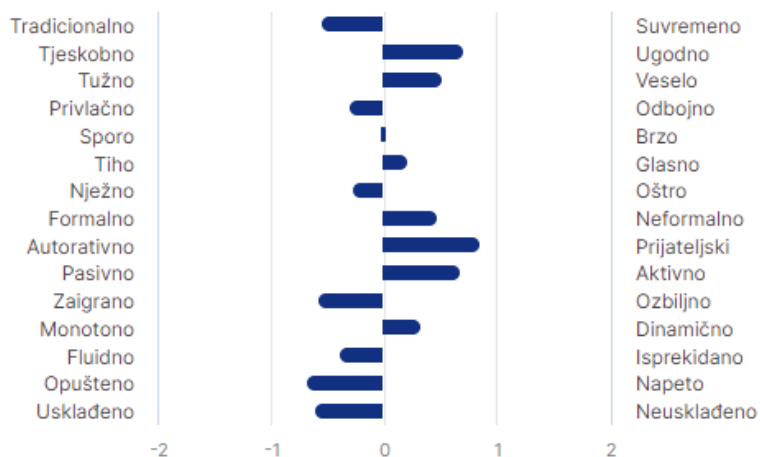
Slika 60. Rezultati semantičkog diferencijala za Jazz glazbu

Sudionici su se složili da je Klasična glazba definitivno tradicionalna i usklađena vrsta glazbe. Dosta je ugodna, privlačna, spora, nježna, formalna, ozbiljna, fluidna i opuštena. Manjim dijelom je tiha, dinamična i autoritativna. Neutralna je u području između tuge i veselja te pasivnosti i aktivnosti.

Slika 61. Rezultati semantičkog diferencijala za Klasičnu glazbu

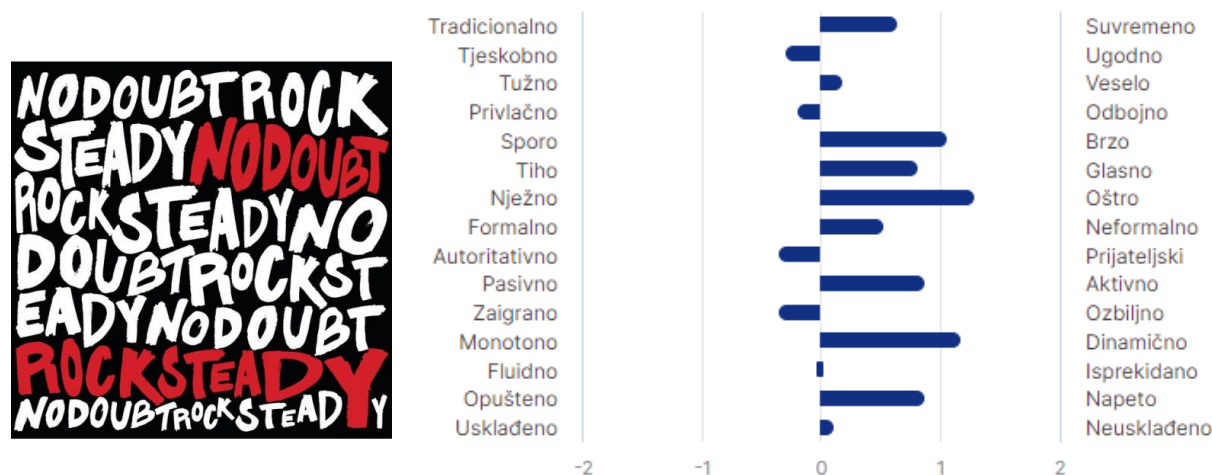
Posljednje pitanje je bila o Country glazbi gdje je najviše glasova odabralo pojmove koji opisuju navedeni žanr kao tradicionalan, ugodan, prijateljski, aktivan, zaigran, opušten i usklađen. Manje glasova je opisao ovaj žanr kao vesel, privlačan, spor, glasan, nježan, fluidan, neformalan i dinamičan.

Slika 62. Rezultati semantičkog diferencijala za Country glazbu

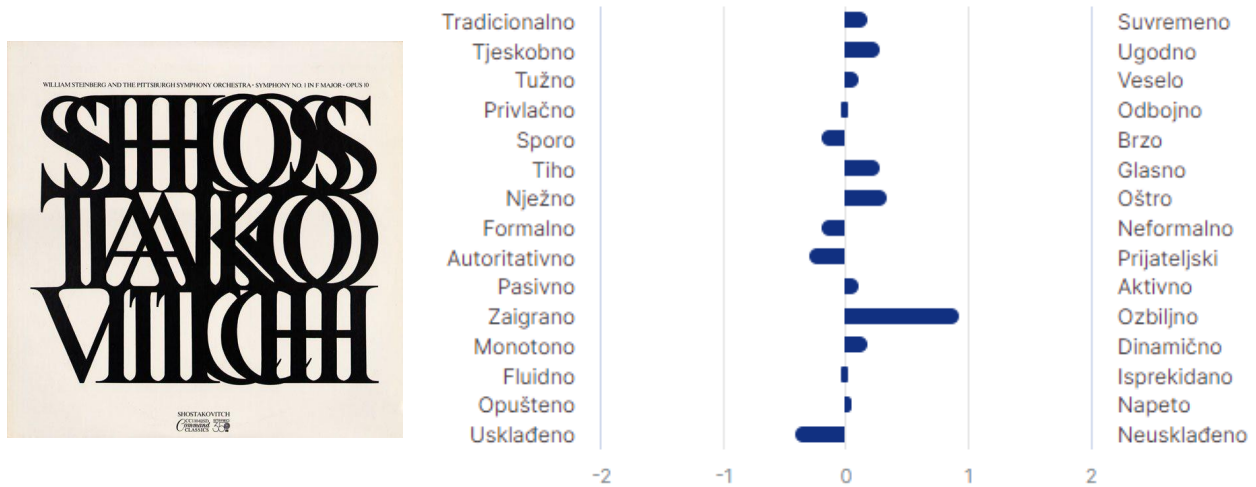
U drugom upitniku sudjelovalo je 17 ispitanika od kojih su devetero bile žene, a osmero su bili muškarci. Najviše je sudjelovalo osoba u rasponu od 18 do 30 godina (14 osoba), a tek troje u rasponu od 31 do 50 godina. Žanr koji je najviše preferiran među sudionicima bio je Rock (8 ispitanika), zatim slijede Pop (5 ispitanika), EDM i Soul / R&B (4 ispitanika), Hip Hop / Rap (3 ispitanika), Klasična glazba i Reggae (2 ispitanika) te po jedan glas za Country, Blues, Jazz i Metal. Većina sudionika odgovorila je kako nema najdraži omot albuma, dok je troje sudionika odabrala Nouvelle Vague – Nouvelle Vague, Pearl Jam – Ten i Use your Illusion I.

Promatrajući ovaj omot sudionici su se složili oko dinamičnosti, oštine i brzine. Zbog tipografije koja se proteže po cijelom omotu djeluje tjeskobno, napeto, autoritativno, neformalno i glasno, ali i poprilično aktivno. Suvremeni omot koji nije toliko privlačan je u manjoj mjeri neusklađen, fluidan, zaigran i vesel.

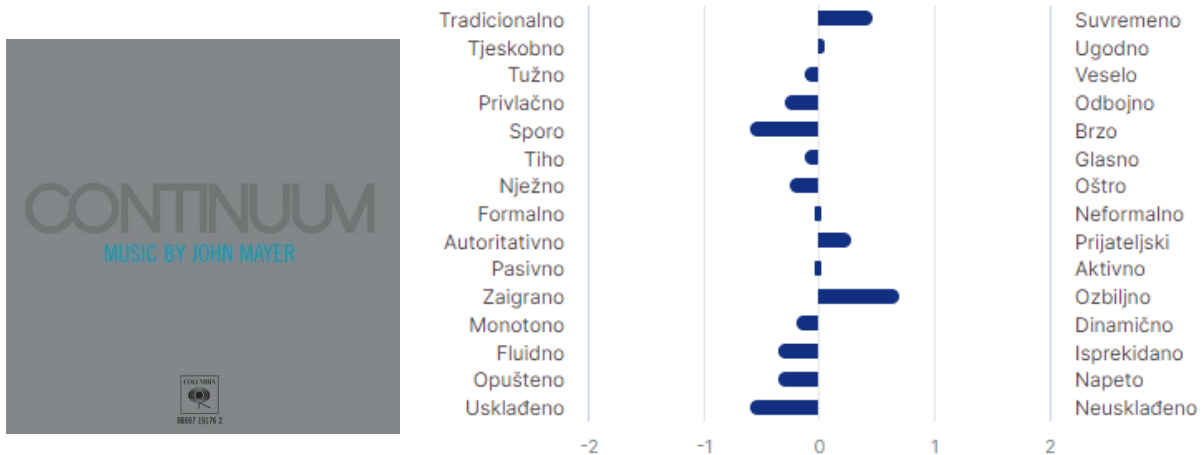
Slika 63. Rezultati semantičkog diferencijala za 1. omot

Izglasano je da u manjoj mjeri djeluje suvremeno, ugodno, sporo, glasno, oštro, formalno, autoritativno, dinamično i usklađeno. U maloj mjeri sudionici vide ovaj omot kao vesel, privlačan, aktivan i napet.

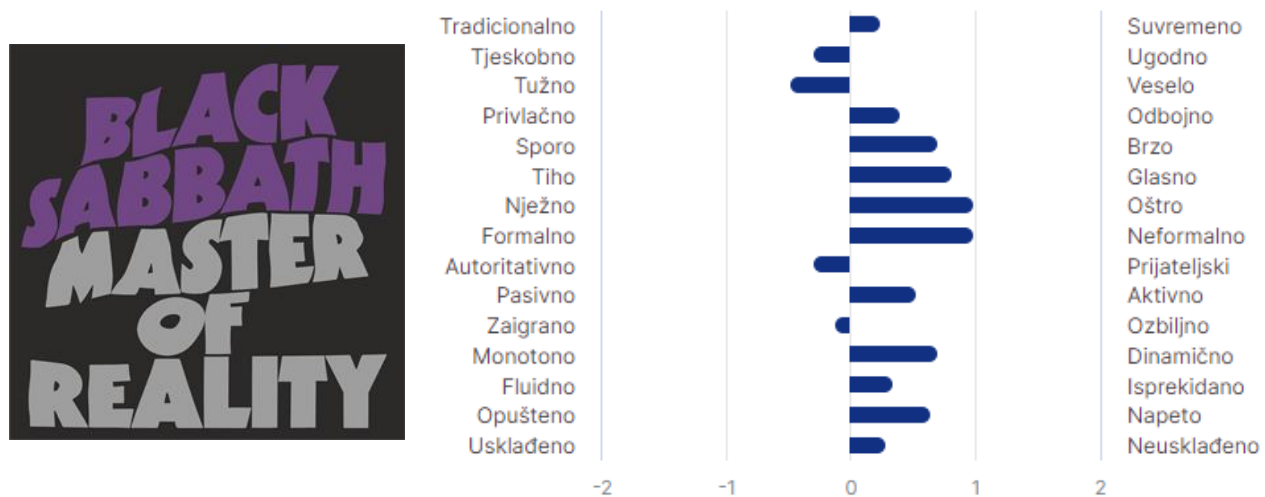
Slika 64. Rezultati semantičkog diferencijala za 2. omot

Sudionici su se najviše složili oko suvremenosti, ozbiljnosti i usklađenosti. Tekst koji je nešto tamniji od same pozadine ne djeluje toliko ugodno, pomalo je tužan, tih i nježan.

Slika 65. Rezultati semantičkog diferencijala za 3. omot

Za ovaj omot sudionici su se složili najviše oko neformalnosti, oštrote, glasnoće i brzine. Djeluje tjeskobno, dinamično i suvremeno.

Slika 66. Rezultati semantičkog diferencijala za 4. omot

Za ovaj omot sudionici smatraju da je suvremen, ozbiljan, napet, neformalan, tjeskoban, tužan, brz, glasan i oštar.

Slika 67. Rezultati semantičkog diferencijala za 5. omot

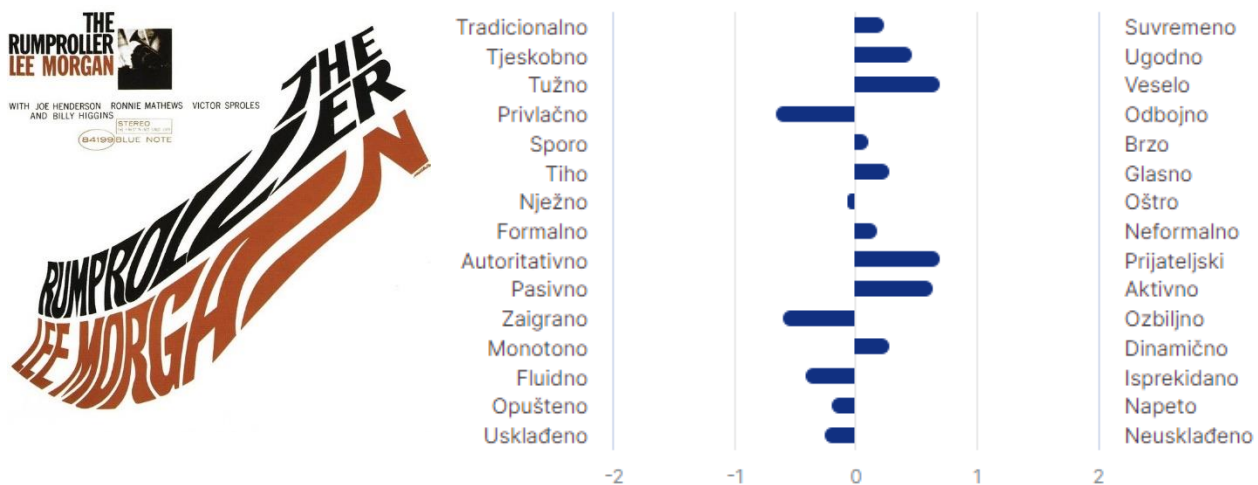

Smatra se da je cjelokupni omot ugodan, privlačan, aktivan, brz, glasan i po malo zaigran.

Slika 68. Rezultati semantičkog diferencijala za 6. omot

Za ovaj omot smatra se da je suvremen, ugodan, vesel i privlačan. U većoj mjeri je prijateljski, aktivan, zaigran i fluidan, dok je u manjoj mjeri brz, glasan, oštar i usklađen.

Slika 69. Rezultati semantičkog diferencijala za 7. omot

Omot djeluje suvremeno, ugodno, veselo, privlačno i dinamično. Uz navedene pojmove, sudionici su se složili kako omot djeluje prijateljski, neformalno, brzo, glasno i oštro.

Slika 70. Rezultati semantičkog diferencijala za 8. omot

Naziv albuma na sljedećem omotu ispisan je rukopisnim pismom pa iz ovog razloga omot djeluje tradicionalno, sporo, tiho, nježno, fluidno, opušteno i usklađeno.

Slika 71. Rezultati semantičkog diferencijala za 9. omot

Rezultati su pokazali da pojmovi poput suvremeno, veselo, brzo, glasno, prijateljski, aktivno, ozbiljno i dinamično najbolje odgovaraju ovome omotu.

Slika 72. Rezultati semantičkog diferencijala za 10. omot

Omot u većoj mjeri djeluje tjeskobno, brzo, glasno, oštro, neformalno, aktivno, dinamično i napeto.

Slika 73. Rezultati semantičkog diferencijala za 11. omot

Omot djeluje malim dijelom tradicionalno i monotono te su za ovaj omot izabrani pojmovi – privlačno, sporo, tiho, nježno i opušteno.

Slika 74. Rezultati semantičkog diferencijala za 12. omot

U Tablici 4. prezentirane su euklidske udaljenosti između rezultata semantičkog diferencijala za pojedine omote i glazbene žanrove. Iz ove tablice može se iščitati kolika je povezanost između asocijacija o žanrovima i asocijacija vezanih uz ponuđene omote. Što je vrijednost manja, to su razlike za ocjene između para žanr-omot manje. Prvi omot pripada Rock žanru, međutim, vrijednosti se najviše poklapaju s onima za Elektronsku glazbu ($d=1,43$). Za drugi omot postoji poklapanje između žanra i ocjena ispitanika ($d=1,85$) za Klasičnu glazbu. Kod trećeg omota vrijednosti su najbliže onima za Jazz glazbu ($d=1,75$), iako pripada Pop glazbi. Kod četvrtog omota imamo poklapanje između žanra i rezultata subjektivne evaluacije ($d=1,34$). Za peti omot vrijednosti ukazuju na Punk ($d=1,5$), iako se radi o Hip Hop glazbi. Kod šestog omota koji pripada Elektronskoj glazbi, rezultati upućuju na Rock ($d=1,23$). Sedmi omot vezan je uz Jazz, a iz rezultata vidljivo je da ga korisnici najviše asociiraju s Country glazbom ($d=1,14$). Osmi omot pripada Punk-u, a rezultati ukazuju na Rock ($d=1,33$). Dobivena vrijednost ukazuje kako je deveti omot najbliži Jazz žanru ($d=1,29$), iako se radi o Country glazbi. Najkraća udaljenost za deseti omot poklapa se s žanrom glazbenog omota ($d=1,43$), a to je Elektronska glazba. U jedanaestom omotu se radi o Jazz glazbi, a vrijednosti

upućuju na Punk (d=0,9). Zadnji omot pripada Rock glazbi, dok vrijednosti ukazuju na Jazz glazbu (d=1,21).

Tablica 4. Euklidske udaljenosti za parove omota i glazbenih žanrova

	ROCK	POP	METAL	EDM	PUNK	HIP HOP	JAZZ	KLASIČNA	COUNTRY
1. omot	1.9	3.47	1.64	1.43	1.45	1.54	4.15	4.12	3.38
2. omot	2.54	3.04	3.12	2.63	2.04	2.12	2.19	1.85	2.48
3. omot	3	2.76	4.00	3.18	2.84	2.68	1.75	2.19	2.35
4. omot	2.18	3.69	1.34	1.79	0.92	1.39	3.82	3.85	3.18
5. omot	2.74	4.01	1.57	2.24	1.5	1.86	3.87	3.6	3.63
6. omot	1.23	1.73	3.24	1.57	2.24	1.28	2.96	3.65	2.33
7. omot	1.87	1.56	3.79	2.33	2.33	2.03	1.9	2.82	1.14
8. omot	1.33	2.48	3.24	1.99	2.09	1.6	3.31	3.99	2.3
9. omot	3.42	2.99	4.50	3.68	3.18	3.22	1.29	1.99	1.91
10. omot	1.57	2.41	3.05	1.43	2.29	1.56	3.73	4.14	3
11. omot	1.9	3.42	1.67	1.52	0.9	1.32	3.67	3.68	2.86
12. omot	3.69	2.93	5.01	4.06	3.67	3.61	1.21	1.82	2.19

4.2. Rezultati glavnog istraživanja

Prvi omot sadrži serifni font za kojeg su se sudionici složili da je tradicionalan, formalan i ozbiljan. Vrlo je ugodan i privlačan, a tipografija djeluje usklađeno, fluidno i monotono. Drugi omot po redu svojom bezserifnom tipografijom daje dojam suvremenosti, ugodnosti i privlačnosti. Po malo je formalan, prijateljski, opušten, ali i dijelom tih i spor. Treći omot krasi slab serifna tipografija koja djeluje tradicionalnije, tužnije i sporije. Rukopisni font krasi četvrti omot za kojeg se smatra da je tradicionalan i zaigran kao i vesel, neformalan i prijateljski. Ono što je zajedničko kod prva četiri omota je usklađenost, fluidnost i opuštenost. Kod zadnjeg omota s 'teškim' fontom rezultati su značajno odstupali od ostalih omota. Odabrani font, osim što je suvremen, neformalan i autoritativan, također je i tjeskoban, glasan, brz, dinamičan i napet. Omot djeluje tužno i odbojno.

Za prvi omot većina se složila kako je Klasična glazba najprikladnija za ovaj omot, a dio je glasovao za Jazz i Rock. Drugi omot je prikladan najviše za Pop glazbu, zatim za Elektronsku glazbu i Rock. Za treći omot su odabrali podjednako Country i Blues, a također su se našli Soul / R&B i Jazz među odabranim odgovorima. Kod predzadnjeg omota najviše se sudionika složilo oko Pop glazbe te Soul / R&B i Country-ja, a kod zadnjeg oko Punk glazbe, Hip Hop / Rap-a i Metala.

Slika 75. Analiza prvog seta

U drugom setu omota, prvi u kojem je tekst najmanji, sudionicima djeluje tradicionalno, formalno i monotono. Pored toga je i spor, tih, pasivan i oštar. Za ovaj omot sudionici su se složili da je idealan za Klasičnu i Pop glazbu. Drugi djeluje suvremenije i prijateljski. U manjoj mjeri spor, tih i tužan. Posljednji omot je glasan, autoritativan, ozbiljan, dinamičan i aktivan. Žanr koji je prikladan za ovakvu vrstu omota je Hip Hop / Rap, Rock i Pop, dok je nekolicina sudionika glasala i za Elektronsku glazbu. Sva tri omota su usklađena, privlačna, opuštena i ugodna.

Slika 76. Analiza drugog seta

Prvi omot sadrži najtanju debljinu slovnih znakova te zbog toga djeluje sporo, tiho, nježno, formalno i pasivno. Za razliku od ostala dva omota djeluje tradicionalno i odbojno. Za prvi omot sudionici su odlučili da je najprikladniji za Pop glazbu, poslije koje slijedi Klasična glazba. Drugi omot se već pojavio u prethodna dva seta te su njegovi rezultati obrađeni. Posljednji omot se ističe suvremenošću te je iznimno glasan i dinamičan. Djeluje ozbiljno, sporo i aktivno. Prikladan je za Rock, Elektronsku glazbu, Metal i Pop te u manjoj mjeri za Hip Hop / Rap i Punk. Sva tri omota su usklađena, opuštena, spora i ugodna.

Slika 77. Analiza trećeg seta

U četvrtom setu prvi omot djeluje tjeskobno, brzo, tiho, neformalno i aktivno. Idealan je za glazbene žanrove poput Jazz-a te Soul / R&B-a i Blues-a. Bitno je napomenuti da je drugi omot već obrađen u prethodnim setovima. Treći omot djeluje tradicionalnije, sporije, tiše, autoritativnije i ozbiljnije. Takav omot prikladan je za Klasičnu glazbu, a može poslužiti i kod Pop i Soul glazbe. Sva tri omota su opuštena, privlačna, dinamična i dijelom nježna.

Slika 78. Analiza četvrtog seta

Ovi omoti dijele zajedničke karakteristike, a to su suvremenost, ugodnost, privlačnost, formalnost i usklađenost. Prvi omot djeluje najsporije i najnježnije od ova tri omota. Pored toga je ozbiljan, monoton i opušten. Prvi omot je prikladan za glazbu poput Elektronske, Rock-a i Pop-a, dok su rezultati za posljednji omot vrlo slični. Treći omot u kojem je fokus na središnji prazni dio omota djeluje sporo, tiho, monotono, pasivno i autoritativno.

Slika 79. Analiza petog seta

Svi omoti su suvremeni, usklađeni, fluidni te djeluju ozbiljno. Prvi omot se doima ugodno, sporo, tiho, formalno, pasivno i monotono. Ovaj omot prikladan je za Elektronsku, Rock i Pop glazbu. Drugi omot je prikladan za Jazz, Hip Hop / Rap i Rock glazbu, a sudionici su odlučili da djeluje brzo, glasno, neformalno, aktivno i dinamično. Posljednji primjera omota doima se tjeskobno, tužno, odbojno, napeto, sporo i glasno. Ovaj omot je prikladan za Blues, Punk, Rock i Pop glazbene žanrove.

Slika 80. Analiza šestog seta

U posljednjem setu suvremenost, opuštenost, fluidnost, dinamičnost, aktivnost, neformalnost i nježnost su neki od pojmova za koje su se složili sudionici kako se javljaju kod sva tri omota. Sudionici opisali prvi omot kao privlačan, brz, glasan i usklađen te manjim dijelom tjeskoban. Prikladan je za žanrove poput Soul / R&B-a, Reggae te Blues-a i Jazz-a. Sljedeći omot djeluje veselo, brzo, glasno, prijateljski, zaigrano i ugodno. Sudionici su naveli da je ovaj omot najprikladniji za Jazz, zatim za Soul / R&B, Reggae i Rock. Posljednji omot u ovom setu djeluje tjeskobno, tužno, sporo, tiho, aktivno i ozbiljno. Smatra se da je za ovaj omot naprikladniji Soul / R&B te Blues i Jazz.

Slika 81. Analiza sedmog seta

U Tablici X. Prikazane su izračunate euklidske udaljenosti. U nju je uvršteno sedam setova po nekoliko omota, sveukupno 23 omota. U prvom setu, sudionici su prvi omot svrstali pod Klasičnu i Jazz glazbu, a to se poklapa i s najbližim rezultatima euklidske udaljenosti (Klasična $d=1.22$, Jazz $d=1.72$). U drugom omotu najviše je sudionika glasovalo za Pop i Elektronsku glazbu, dok su po euklidskoj udaljenosti ocjene semantičkog diferencijala najbliže Jazz ($d=1.63$) i Pop ($d=2$) žanrovima. Treći omot je prikladan za Country, a rezultati ukazuju na Jazz ($d=1.81$) glazbu. Četvrti omot prikladan je za Pop, dok vrijednosti iz tablice ukazuju na Country ($d=1.36$). Zadnji omot u ovom setu prikladan je za Punk ($d=1.89$) i Hip Hop ($d=1.87$) što je vidljivo iz rezultata. U drugom setu, prvi omot prikladan je za Klasičnu glazbu ($d=2.22$) što rezultati potvrđuju. Drugi omot je već obrađen u prethodnom setu, a treći omot je najbliži Hip Hop ($d=1.44$) i Rock ($d=1.77$) glazbi po euklidskoj udaljenosti, dok su sudionici odabrali isto. U trećem setu, rezultati ukazuju kako je prvi omot najbliži Jazz ($d=1.4$) i Klasičnoj ($d=2.07$) glazbi, a sudionici su odabrali Klasičnu glazbu, iako Jazz posjeduje manju razliku u udaljenosti. Kod trećeg omota, postoje male razlike između vrijednosti kod Hip Hopa ($d=1.38$), Elektronske ($d=1.51$) i Punk-a ($d=1.53$), a ispitanici su se najviše složili oko Rock i Elektronske glazbe. U četvrtom setu, kod prvog omota najniže vrijednosti imaju Country, zatim Hip Hop i Punk, dok sudionici nisu bili ni blizu s odgovorima. Za treći omot sudionici su se složili kako je najprikladniji žanr Pop, a vrijednosti su najbliže Klasičnoj glazbi. U petom setu, za prvi omot sudionike je ponuđeni omot asociirao na Elektronsku glazbu, dok u tablici je najbliži Jazz. Kod drugog omota nema poklapanja, sudionici su se odlučili za Jazz, Hip Hop i Rock, a vrijednosti iz tablice ukazuju na Jazz ($d=1.91$). Treći omot je najprikladniji za Jazz ($d=2.3$) što je također vidljivo iz tablice. U šestom setu, za prvi omot najmanja vrijednost ukazuje na Jazz, a sudionici su odabrali Elektronsku glazbu, Rock i Pop. Za drugi omot odabran je Jazz, a s rezultatima se poklapa Hip Hop i Rock. Treći omot odgovara rezultatima gdje su se sudionici odlučili za Punk ($d=2.57$). U posljednjem setu, sudionike prvi i drugi omot asociira na Reggae, a vrijednosti u tablici upućuju na Pop. U tablici za posljednji omot vrijednosti su veće, što znači da su i veće razlike među rezultatima. Prema tablici posljednji omot odgovara Hip Hopu, dok su sudionici odabrali Jazz.

Tablica 5. Prikaz euklidske udaljenosti između rezultata semantičkog diferencijala za pojedine omote i žanrove

SET	OMOT	ROCK	POP	EDM	PUNK	HIP HOP	JAZZ	KLASIČNA	COUNTRY
1	1	3.99	3.55	4.36	3.94	3.98	1.72	1.22	2.91
1	2	2.67	2	2.83	3.01	2.65	1.63	2.47	2.23
1	3	3.03	3.16	3.2	2.6	2.76	1.81	1.93	2.36
1	4	3.12	2.65	3.99	3.56	3.49	2.53	3.5	1.36
1	5	2.44	4.04	2.01	1.89	1.87	4.71	4.71	3.83
2	1	4.83	3.94	4.99	4.74	4.73	2.37	2.22	3.61
2	2	2.67	2	4.32	2.83	3.01	2.65	1.63	2.47
2	3	1.77	2.34	1.88	1.85	1.44	2.52	2.96	2.16
3	1	3.95	3.21	4.17	3.77	3.81	1.4	2.07	2.63
3	2	2.67	2	4.32	2.83	3.01	2.65	1.63	2.47
3	3	1.87	2.96	1.51	1.53	1.38	3.55	3.51	3.09
4	1	2.34	2.41	2.26	1.98	1.93	2.1	2.54	1.76
4	2	2.67	2	4.32	2.83	3.01	2.65	1.63	2.47
4	3	2.49	2.99	2.92	2.18	2.29	2.32	2.03	2.26
5	1	3.78	3.09	4.05	3.72	3.61	1.72	2.14	2.83
5	2	3.04	2.5	3.41	3.39	3.02	1.91	2.28	2.74
5	3	4	3.78	4.01	3.56	3.65	2.3	2.24	3.23
6	1	3.63	2.97	3.72	3.57	3.44	1.72	2.08	2.76
6	2	1.86	1.78	2.21	2.33	1.87	2.03	2.81	1.56
6	3	3.32	3.75	2.9	2.57	2.66	3.49	3.17	3.69
7	1	2.28	1.82	3.29	3.48	2.93	3.42	4.32	2.35
7	2	2.99	2.52	3.83	4.52	3.69	4.53	5.64	3.55
7	3	3.87	3.77	4.07	3.74	3.53	3.62	4.15	3.64

Nakon provedenog istraživanja su se prikupili podaci te se provela analiza kako bi se utvrdilo jesu li hipoteze podržane ili ne. Iz glavnog istraživanja može se potvrditi prva hipoteza, odnosno kako vizualne značajke tipografije imaju utjecaj na asocijacije uz glazbene žanrove. Pomnim kombiniranjem tipografskih elemenata možemo asociirati na određeni glazbeni žanr. Također je potvrđeno kako se serifna pisma povezuju uz klasičnu i vintage glazbu, što je ujedno druga hipoteza. Većina sudionika smatra da je serifni font najprikladniji za Klasičnu glazbu, baš kao i za Jazz i Blues. Kod odabira asocijacija za rukopisno pismo koje je obrađeno u prvom setu omota, sudionici su naveli pojmove – ugodno, veselo, nježno, prijateljski, zaigrano. A ova vrsta pisma prikladna je za Pop, Soul / R&B i Country koje često obrađuju ljubavnu i sentimentalnu tematiku pa se ovim može potvrditi i posljednja hipoteza.

5. ZAKLJUČAK

Omot glazbenog albuma predstavlja vanjski vizualni element koji omogućuje umjetnicima, dizajnerima i fotografima da izraze identitet izvođača i stvore vizualnu priču koja nadopunjuje glazbu. Omoti su često umjetnička djela sama po sebi, s kreativnim dizajnom, ilustracijama, fotografijama i tipografijom koje odražavaju glazbeni žanr, estetiku ili poruku koju izvođač želi prenijeti. Dizajn omota može biti minimalistički, apstraktan, s fotografijom ili ilustriran, ovisno o stilu glazbe i ciljanoj publici. U ovom istraživanju smo analizirali utjecaj tipografskih značajki na asocijacije vezane za različite glazbene žanrove. Kroz provedeno istraživanje, dobiveni su značajni rezultati koji podržavaju postavljene hipoteze. Također, kroz primjenu metode semantičkog diferencijala, ustanovljeno je na koji način tipografski elementi i njihovo oblikovanje utječu na asocijacije relevantne za doživljaj glazbe. Sudionici su pokazali sposobnost prepoznavanja i povezivanja određenih tipografskih elemenata s određenim glazbenim žanrovima. Ovaj rezultat ukazuje na to da tipografija igra važnu ulogu u oblikovanju percepcije i identiteta glazbenih žanrova. Naglašava se važnost tipografije u percepciji i komunikaciji glazbenih žanrova. Tipografski elementi mogu dodatno obogatiti glazbeno iskustvo i doprinijeti stvaranju željenih asocijacija kod publike. Razumijevanje ove veze može biti od koristi za glazbenu industriju, dizajnere i marketinške stručnjake kako bi bolje prilagodili vizualne elemente glazbenih komunikacija prema željenim emocionalnim odgovorima publike. S obzirom na kontinuirani razvoj dizajna i glazbene industrije, ovo istraživanje postavlja temelje za daljnje proučavanje ovog fascinantnog interakcijskog polja.

6. LITERATURA

- [1] <https://www.minniemuse.com/articles/art-of/album-covers/>
- [2] R. Bringhurst: Elementi tipografskog stila, 2018.
- [3] I. Miličić: Uvod u dizajn i izdavaštvo: priručnik za polaznike, 2013.
- [4] <https://www.ziljak.hr/vilko/predavanja/tipografija1/Tipografski%20rjecnik1.htm>, preuzeto 15.07.2023.
- [5] <https://www.algebra.hr/cjelozivotno-obrazovanje/wp-content/uploads/sites/3/2017/12/Grafi%C4%8Dki-dizajn.pdf>, preuzeto 23.07.2023.
- [6] <https://www.linotype.com/de/catalog/categories.html>, preuzeto 10.09.2023.
- [7] <https://www.nikolasinkovic.com/tipografija/>, preuzeto 28.07.2023.
- [8] D. Dabner & S. Stewart & A. Vickress: Graphic design school - The principles and practice of graphic design, 2017.
- [9] W. Wong: Principles of form and design, 1993.
- [10] S. E. Palmer & K. B. Schloss & Z. Xu & L.R. Prado-León: Music–color associations are mediated by emotion, 2013.
- [11] A. C. Parrott, A. C.: Effects of paintings and music, both alone and in combination, on emotional judgments, 1982.
- [12] A. Gabrielsson: The relationship between musical structure and perceived expression, 2009.
- [13] T. Tsang & K. B. Schloss: Associations between color and music are mediated by emotion and influenced by tempo, 2010.
- [14] <https://www.britannica.com/art/blues-music>, preuzeto 19.08.2023.
- [15] S. Hyndman: Why Fonts Matter, 2016.
- [16] R. Picard & K. Larson: Measuring the Aesthetics of Reading, 2006.
- [17] E. Lupton: Thinking with Type, 2004.
- [18] <https://www.sarahhyndman.com/fontcensus-2020.html>, preuzeto 02.09.2023.
- [19] https://bs.wikipedia.org/wiki/Euklidska_udaljenost, preuzeto 02.09.2023.

POPIS SLIKA

Slika 1. Popis pisama Starog stila.....	4
Slika 2. Popis Prijelaznih pisama.....	5
Slika 3. Popis Didone pisama.....	6
Slika 4. Popis Slab serifnih pisama.....	7
Slika 5. Popis Grotesk pisama.....	8
Slika 6. Popis Geometrijskih pisama.....	9
Slika 7. Popis Humanističkih pisama.....	10
Slika 8. Popis Skriptnih pisama.....	11
Slika 9. Prikaz slovnog znaka.....	12
Slika 10. Prikaz serifa.....	12
Slika 11. Prikaz različitih debljina linija.....	13
Slika 12. Prikaz nagiba slovnog znaka.....	13
Slika 13. Prikaz razmaka između slovnih znakova.....	14
Slika 14. Prikaz različitih veličina.....	14
Slika 15. Prikaz različitih poravnanja.....	14
Slika 16. Različiti fontovi korišteni u Rock glazbi.....	17
Slika 17. Različiti fontovi korišteni u Pop glazbi.....	18
Slika 18. Različiti fontovi korišteni u Hip Hop glazbi.....	19
Slika 19. Različiti fontovi korišteni u Soul glazbi.....	20
Slika 20. Različiti fontovi korišteni u Country glazbi.....	21
Slika 21. Različiti fontovi korišteni u EDM glazbi.....	22
Slika 22. Različiti fontovi korišteni u Jazz glazbi.....	23
Slika 23. Različiti fontovi korišteni u Blues glazbi.....	24
Slika 24. Različiti fontovi korišteni u Reggae glazbi.....	25
Slika 25. Različiti fontovi korišteni u Metal glazbi.....	26
Slika 26. Različiti fontovi korišteni u Klasičnoj glazbi.....	27
Slika 27. Različiti fontovi korišteni u Punk glazbi.....	28
Slika 28. Različiti fontovi korišteni u Gospel glazbi.....	29
Slika 29. Retro 86 SemiBold.....	31
Slika 30. Bodoni MT Condensend Bold.....	31

Slika 31. Klute Black.....	31
Slika 32. VAG Rounded.....	32
Slika 33. Različita veličina i razmak.....	32
Slika 34. Prvi omot.....	37
Slika 35. Drugi omot.....	38
Slika 36. Treći omot.....	38
Slika 37. Četvrti omot.....	39
Slika 38. Peti omot.....	39
Slika 39. Šesti omot.....	40
Slika 40. Sedmi omot.....	40
Slika 41. Osmi omot.....	41
Slika 42. Deveti omot.....	41
Slika 43. Deseti omot.....	42
Slika 44. Jedanaesti omot.....	42
Slika 45. Dvanaesti omot.....	43
Slika 46. Prvi set glazbenih omota.....	44
Slika 47. Drugi set glazbenih omota.....	45
Slika 48. Treći set glazbenih omota.....	45
Slika 49. Četvrti set glazbenih omota.....	46
Slika 50. Peti set glazbenih omota.....	46
Slika 51. Šesti set glazbenih omota.....	47
Slika 52. Sedmi set glazbenih omota.....	47
Slika 53. Euklidova formula.....	48
Slika 54. Rezultati semantičkog diferencijala za Rock glazbu.....	49
Slika 55. Rezultati semantičkog diferencijala za Pop glazbu.....	50
Slika 56. Rezultati semantičkog diferencijala za Metal glazbu.....	50
Slika 57. Rezultati semantičkog diferencijala za Elektronsku glazbu.....	51
Slika 58. Rezultati semantičkog diferencijala za Punk glazbu.....	51
Slika 59. Rezultati semantičkog diferencijala za Hip Hop i Rap glazbu.....	52
Slika 60. Rezultati semantičkog diferencijala za Jazz glazbu.....	52
Slika 61. Rezultati semantičkog diferencijala za Klasičnu glazbu.....	53

Slika 62. Rezultati semantičkog diferencijala za Country glazbu.....	53
Slika 63. Rezultati semantičkog diferencijala za 1.omot.....	54
Slika 64. Rezultati semantičkog diferencijala za 2.omot.....	55
Slika 65. Rezultati semantičkog diferencijala za 3.omot.....	55
Slika 66. Rezultati semantičkog diferencijala za 4.omot.....	56
Slika 67. Rezultati semantičkog diferencijala za 5.omot.....	56
Slika 68. Rezultati semantičkog diferencijala za 6.omot.....	57
Slika 69. Rezultati semantičkog diferencijala za 7.omot.....	57
Slika 70. Rezultati semantičkog diferencijala za 8.omot.....	58
Slika 71. Rezultati semantičkog diferencijala za 9.omot.....	58
Slika 72. Rezultati semantičkog diferencijala za 10.omot.....	59
Slika 73. Rezultati semantičkog diferencijala za 11.omot.....	59
Slika 74. Rezultati semantičkog diferencijala za 12.omot.....	60
Slika 75. Analiza prvog seta.....	62
Slika 76. Analiza drugog seta.....	63
Slika 77. Analiza trećeg seta.....	64
Slika 78. Analiza četvrtog seta.....	65
Slika 79. Analiza petog seta.....	66
Slika 80. Analiza šestog seta.....	67
Slika 81. Analiza sedmog seta.....	68

POPIS TABLICA

Tablica 1. Font Helvetica.....	33
Tablica 2. Font Gill Sans.....	34
Tablica 3. Asocijacije vezane uz glazbeni žanr.....	35
Tablica 4. Euklidske udaljenosti za parove omota i glazbenih žanrova.....	61
Tablica 5. Prikaz euklidske udaljenosti između rezultata semantičkog diferencijala za pojedine omote i žanrove.....	70